

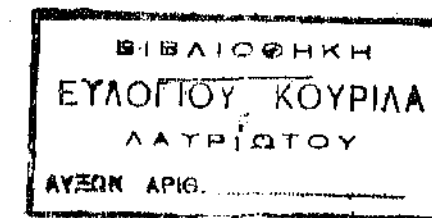
ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1879

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Οδός Σταδίου, 6.

1879

γενάρχου των κυριωτάτων ηγεμόνων της γερσονήσου των πρό της δωρικής επιδρομής βασιλευσάντων. Έκει θέτει ο μύθος τον άρματοδρομικόν άγώνα του βασιλέως της Πίσσης Οϊνομάου προς τον νέον και πλούσιον Λυδόν ηγεμόνα Πέλοπα, τον μνηστήρα της βασιλοπούδος Ιπποδαμείας, όστις αναλογιζόμενος την Ολυμπιάδα πύχνη των πρό αυτού μνηστήρων, των υπό του βασιλέως φρονουθέντων εν τῷ άγώνι, πείθει διά χρημάτων τον ήνίοχον του Οϊνομάου Μυρτίλον να ανατρέψη δολίως τον άρματοηλατούντα κύριόν του, και, άποθανόντος ούτω του Οϊνομάου, έλαβε μετά της θυγατρός και τον θρόνον αυτού. Έκειθεν έλαβεν, ως λέγεται, την πρώτην σύστασιν ο Ολυμπιακός άγών εν τῇ κλεισίον κειμένη Ολυμπία. Οτε δε μετά την υπό των Αιτωλών κατάκτησιν της Πηλιδος οι νέοι κύριοι της χώρας πολλούς ύποσάντες άγώνας κατέστρεψαν την Πίσσαν και περιέλαβον άπασαν την Πισσαίδα εις την Πηλιδα, πόλις μὲν αντί της Πίσσης ούδεμία έπετροπή να ιδρουθῆ, οι δε κάτοικοι διασπαρέντες έζων κατά κόμας. Άλλά τό ιερόν του Διός του Ολυμπίου έλαβε πλείονα σημασίαν υπό την προστασίαν των Πηλίων, οίτινες ανέφερον εκτοτε την σύστασιν του άγώνος εις τον Ήρακλέα τον γενάρχη των εις την Πελοπόννησον επιδρομόντων άρχηγών των Δωριών (Ήρακλειδών). Ο Ήρακλής εινε ο ήρωος ο καθάρισας τό περὶ τον ναόν του Διός τέμενος, την Άλτιν. Ο δε Ίφίτος, καταγόμενος από του Οζόλου του κατακτήσαντος την Πηλιδα, άνενέωσε και εκανόνισε τον Ολυμπιακόν άγώνα, επιβαλόν εις τους Έλληνας την εκχειρίαν, την κατάπανσιν δηλ. των έχθροπραξιών κατά την διάρκειαν των Ολυμπίων προς ασφάλειαν των εις την πανήγυριν προσερχομένων. Οί θροι της εκχειρίας ήσαν αναγεγραμμένοι κυκλοτερώς επί χαλκού τινος δίσκου λεγομένου του Ίφίτου, όστις έδεικνύετο ήδη επί Πausανίου εν τῷ Ήραίω.

Η Άλτις, όπερ ούδεν άλλο εινε ή έτερος τύπος του Αίλως, ήτο χώρος ιερός εις τους Θεούς μόνον άφιερωμένος· ναοί πολλών Θεών, θυσιαί, προσευχαί, ύμνοι, αναθήματα ήσαν τά εν τῷ Άλτει περιλαμβανόμενα και εις αυτήν προσήκοντα. Ητό τι ανάλογον προς την ακρόπολιν των Αθηνών. Περιωρίζετο δε ο περίβολος αυτής προς νότον μὲν υπό του Άλφειού· προς δυσμάς δε υπό του ποταμού Κλαδέου όστις χύνεται εις τον Άλφειόν μετά θορυβώδη ροήν· όθεν και υπό μὲν των άρχαίων έλέγετο Κλαδέος, ο έστι Κελάδιος, συνώνυμος προς τον Ομηρικόν ποταμόν Κελάδοντα (=Θορυβούντα)· υπό δε των νυν κατοίκων ή κοιλιάς αυτού καλεΐται Αιτίλαλος. Των δύο τούτων ποταμών ο μὲν έφερον επί των νότων αυτού την γέφυραν έφ' ης διήρχετο ή ιερά όδός ή από της πόλεως Πηλιδος άγουσα εις την Άλτιν· ο δε Άλφειός απέκλυεν από του ιερού πε-

ριβόλου ό,τι έδύνατο να διαταρξή την άγνότητα και ήσυχίαν των ιερών τελετών, τας μύιας δηλ., μεθ' ών ήκιστα φιλοφρόνως συνάπτει και τας γυναίκας ο Ρωμαίος έλληνιστής Αλιανός. Και περι μὲν των μυιών διηγείται ο Πausανίας, ότι ο Ήρακλής, ένοχλούμενος κατά την θυσίαν — και την μετά ταύτην εύωχίαν, υποθέτω, έφ' η διεπρεπεν ο μέγας ήρωος — υπό των αναιδών εντόμων, ηύχθη εις την Δία τον Άπόμυιον, και ούτως αι μυΐαι έπαυσαν διαβαίνουσαι τον Άλφειόν. Το αυτό δε έπραττον και οι Πηλείοι μετέπειτα και κατά πάσαν Ολυμπιάδα επαναλαμβάνετο τό θαύμα της άπομυιώσεως. Περι δε των γυναικών ανέκαθεν υπήρχε νόμος εύεξήγητος, καθ' ον ώφειλον ν' απέχουσι πανηγύρεως, ένθα πλην των προσερχών και θυσιών κυριώτατον έργον των συνερχομένων ήτο ή θεία γυμνικών άγώνων. Ο δε νόμος ήτο, αν ποτε ήθελε φωραθῆ τις παραβαίνων την άπαγορευτικήν διάταξιν, να μετενεχθῆ εις τό Τυπαίον όρος, τό πέραν του Άλφειού, και εκεί να κρημισθῆ κατά πετρών. Του νόμου τούτου έζηρούντο πάσαι αι παρθένοι και ή ιέρεια της Χαμόνης Αρτέμιδος, είτε διότι και αυτή κατετάσσετο εις τας παρθένους, ή ίσως και διότι τό ιερόν της Θεάς εκειτο μεταξύ σταδίου και ίπποδρόμου. Ίς εκ παντός τρόπου λοιπόν δυναμένην κρυφίως να θεάται τους άγωνιζόμενους, όρθίως ποιούντες έξήρσαν την ίσρειαν οι Πηλείοι, και την ανάγκην φιλοτιμίαν ποιούμενοι, επέτρεψαν εις αυτήν να κάθηται εν χώρῃ του σταδίου διαπρεπεί τῆ άπέναντι των Έλλανοδικών. Άλλά μνημονεύεται και άλλη τις παραβάσις του νόμου τούτου, ένθυμίζουσα εις ημάς πολλά της δημοτικής ήμῶν ποιήσεως ήμια όεματα. Η Καλλιπάτειρα, λέγουσιν, άνήκουσα εις οικογένειαν γυμναστικήν, και αυτή δε ικανώς γυμναστική, επιθυμούσα να παρασταθῆ κατά τε την προσάσκησιν και τον άγώνα του υιού αυτής, ένεδύθη στολήν γυμναστού και προσήλθεν εις την Ολυμπίαν, και έχαιρεν ιδούσα νικητήν τον υιόν Πεισιδωρον. Άλλά καθ' ην στιγμήν έμειλλον οι γυμνασταί εις εκαστος καθ' έαυτον να υπερπηδήσωσι τάφρον τινά, ήναγκάσθη να γυμνωθῆ, και ούτως έφωράθη ότι ήτο γυνή. Σεβόμενοι όμως οι Έλλανοδικοί την οικογένειαν αυτής, διότι και πατήρ και άδελφοί και ο υίός αυτής υπήρξαν Ολυμπιονίκαι, άφῆκαν αυτήν άτιμωράτον.

Άλλ' ός επανέλθωμεν εις την Άλτιν. Επομεν ότι ο περίβολος αυτής προς μὲν δυσμάς και νότον περιωρίζετο υπό των ποταμών Κλαδέου και Άλφειού, προς δε ανατολάς υπό του σταδίου και Ίπποδρόμου, και προς βορράν υπό του Κρονίου όρους, γηλόφου κωνοειδούς ούχι ύψηλότερου, νομίζω, του εν τοίς περίξ των Αθηνών λόφου των Νυμφών, έφ' ου τό άστεροσκοπεϊον. Εν τῷ ιερώ τούτῳ τεμένει συνεκέντρουτο ό,τι ιερόν και

σεβαστόν έδύνατο να έχωσιν οι πανηγυρίζοντες Έλληνας και πάντα τά αναθήματα, δι' ών επεδείκνουν την έαυτών εύσέβειαν άμα και φιλοκαλίαν ή πολυτέλειαν. Πρωτίστην θέσιν κατείχεν επί τεχνιτου ύψώματος ή έρα εξαίρεμένου ο ναός του Ολυμπίου Διός, έργον λαμπρόν των άρίστων τεχνιτών της Ελλάδος υπό την εποπτεϊαν του Φειδίου εργαθεντων, ναός μετά μὲν τον εν Τεγέα της Αθηνάς ο μέγιστος της Πελοποννήσου, όμοιος δε κατά τον ρυθμόν προς τον Παρθενών, όλιγον τι μικρότερος κατά τας άλλας διαστάσεις, άλλ' ύψηλότερος. Άλλη διαφορά ουσιώδης υπήρχεν ότι δεν ήτο μαρμαρίνος όλος, άλλ' έξ επιχωρίου πάρου, επικεκαλυμμένου δια κονιάματος καλώς άπορημομένου την όψιν του μαρμαρόν. Τα δε δύο άετώματα, φυσικῶ τῷ λόγω μαρμαρίνα, ήσαν έργα των άρίστων γλυπτών της εποχής εκείνης, τό μὲν ανατολικόν τό υπέρ την κυρίαν είσοδον του Παιωνίου του Μενδαίου (εκ Μένδης, Μακεδονικής πόλεως παρά την είσοδον του Θερμαϊκού κόλπου άπέναντι των εκβολών του Πηνειού), παριστών την παρισκαυζομένην άρματοδρομίαν του Οϊνομάου και Πέλοπος· τό δε δυτικόν έργον του Άλκαμένους του Αθηναίου, μαθητου του Φειδίου, παριστών την Κενταυρομαχίαν. Το άδυτον του ναού περιέκλειε τον μέγιστον καλλιτεχνικόν θησαυρόν της αρχαιότητος, τό χρυσελεφάντινον άγαλμα του Ολυμπίου Διός. Εφ' ύψηλου βάθρου, καθήμενος επί θρόνου ο πατήρ άνδρών τε Θεών τε, εν μὲν τῇ δεξιᾷ κρατῶν νίκην χρυσήν, εν δε τῇ αριστερᾷ σκήπτρον, τοσοούτον έθαίνετο μεγαλοπρεπής και κραταιός και τοσοούτον σύμφωνος προς την εν παντί Έλληνι οίκουσαν ιδέαν του μεγαλείου του Διός, όστε έποίησαν εις αυτόν τό ωραιόν εκείνο επίγραμμα :

Η Θεός ήλο' επί γῆν εξ ούρανος είκονα δείξων
Φειδία, η σύ γ' έθης τον θεόν ύψόμενος.

Και τούτων μὲν ούδέτερον βεβαίως έγένετο· τό δε αληθές εινε εκεινο όπερ αυτός ο Φειδίας, λέγουσιν, εξεμυστηρέυθη εις τον άνεψιόν του Πάναινον, μέγαν ζωγράφον και συνεργολάβον αυτού, ότι κατά την σύλληψιν του καλλιτεχνικου του ένδάμματος ένεπνεύσθη εκ των εξής στίχων του Ομήρου:

Η και κυανέην επ' όφροσι νεύσε Κρονίων
άμβρόσιοι δ' άρα χαιται επεβρώσαντο άνακτος
κρατῶς άπ' άθανάτοιο, μέγαν δ' έλέλειεν Ολυμπον.

ο έστι, ειπε και με τας μαύρας όφρῶς του κατένευσεν ο Κρονίδης· εκυμάτισαν δε οι Θεοπέσιοι βόστρυχοι του Δεσπότου από της άθανάτου κεφαλής, και εκλόνησε τον μέγαν Ολυμπον. Τοσοούτον δε κατείχετο, ως αληθής καλλιτέχνης, υπό του μεγαλοπρεπούς και θείου φαντάσματος, όστε ούδεμίαν είχεν ήσυχίαν, πριν άνωθεν λάβῃ την βεβαίωσιν της επιτυχίας. Οθεν μετά την άποπεράτωσιν του όλου, άπεσφύθη, λέγουσιν,

εις μέρος τι του ναού τό άρμοδιώτατον, και εκειθεν αποβλήσας εις τό έργον του άνεπαύθη μὲν ένδομύχως, γονυπετήςσας δε καθικέτευσε τον Δία να καταπέμψῃ σημείον τι της θείας επιδοκιμασίας· και ο Ζεύς έπεβρόντησε, λέγουσι, και εκεραύνωσε, και συνεκίνησεν εκ βάλθρων την μεγάλην καρδίαν του Φειδίου.

Προς δεξιάν της κυρίας είσοδον της Άλτειος, της δυτικής, δι' ης και μόνης εισήρχοντο οι Θεοοί και ή ιερά πομπή, όλιγον τι πριν φθάσῃ τις εις την ναόν, έθαλλεν ή ιερά άγριελία, ο κάτινος, έξ ου διά χρυσῆς μαχαίρας απέλοποντο οι κλάδοι και συνεπλέκοντο οι στέφανοι οι άπυτιθέμενοι επί τραπέζης προς του άγάλματος του Θεού και μέλλοντες να κοσμήσωσι τας κεφαλὰς των νικητών. Χάρις τούτου του άπλουστάτου στεφάνου τις άγνοεί όποσα έμόχθη και όποσα έδαπάνα ή έλληνική φιλοτιμία; Χαρακτριστικώτατον εινε τό διήγημα, όπερ ο Πρόδοτος διηγείται περι του στεφάνου τούτου. Πληθον, λέγει, προς τον Ξέρην μετά την εν Θερμοπύλαις μάχην όλιγοί τινες αυτόμολοι Αρκάδες· έρωτώμενοι δε υπό των Περσών τί πράττουσιν οι Έλληνες, απεκρίθησαν ότι έορτάζουσι τά Ολύμπια και Θεορούσιν άγώνα γυμνικόν και ίππικόν. —Τί δε εινε τό άθλον περι ου άγωνίζονται; —Στέφανος έλαίας, είπον. —Τότε μεγιστόν τις Πέρσης είπέ· Φεύ, Μαρδόνιε, κατά τίνων άνδρών ώδήγησας ημάς να πολεμήσωμεν; οδοι άγωνίζονται ούχι περι χρημάτων, αλλά περι άρετής!

Μετά τον ναόν του Διός περιφανέστατος ήτο ο ναός της Ήρας, και αυτός δωρικῶ ρυθμού, μικρότερος μὲν του Ολυμπιείου, άλλ' ικανώς εύμεγέθης. Ο ναός ούτος, θεωρούμενος υπό της παραδόσεως ως λίαν άρχαίος, ήτο κατ' άρχάς ξύλινος, εν τοίς μετέπειτα δε χρόνοις άνεκαινίσθη λιθίνος έξ επιχωρίου πάρου, άλλ' εις άνάμνησιν της καλαιάς αυτού κατασκευῆς ο έτερος των κίωνων του όπισθοόδου διετηρέετο και επί Πausανίου ξύλινος. Αφ' ου δε άνεκαινίσθη, άγνωστον υπό τίνος αρχιτέκτονος, κυριώτατα μὲν έχρησάμενος προς λατρείαν της Θεάς, και εν αυτόν βεβαίως έορτάζοντο τά Ήραία, ή έορτή της Ήρας, καθ' ην και άγών έτελεείτο παρθενικός, αμίλλα δρόμου, εν τῷ κοινῷ σταδίω. Έγίνετο δε ή άμιλλα αυτή ούχι άδικαίρως μεταξύ των πάσης ηλικίας παρθένων, αλλά πρώται μὲν ήγωνίζοντο αι νεώταται, είτα αι μεσήλικες, και τελευταίαι αι πρεσβύταται. Απασαι δε διετρέχον δρόμον κατά τό Ίσ μικρότερον του των άρβένων, καθειμένην έχουσαι την κόμην, γυμνόν τον δεξιόν ώμον μέχρι του στήθους και φέρουσαι χιτώνα βραχύν κατερχόμενον μέχρι όλίγον υπέρ τό γόνυ. Αθλον ελόμβανον και αυται τον συνήθη στεφανόν. Πλην δε τούτου και μαίραν βοός εις την Ήραν τεθυμένης. Είχον δε και

τὸ δικαίωμα αἱ νικῶσαι νὰ ἀναθέσσωσι τὰς ἰδίας αὐτῶν εἰκόνας ἐξοικισμένους. Πρωτόντος ὅμως τοῦ χρόνου τὸ Ἰσραὴν ἀπέβη ἀλλοθὺς μουσαίον τῆς Ὀλυμπίας· διότι ἐν αὐτῇ ἀπέκειντο περιβόητα ἀναθήματα καὶ μνημεῖα τῆς ἀρχαιοτέρης μάλιστα τέχνης πολύτιμα, ἀγάλματα θεῶν πολλὰ χρυσελεφάντινα, ἄλλα χαλκᾶ καὶ ἐπίχρυστα, καὶ ἄλλα μαρμάρινα περιωνύτων τεχνιτῶν. Ἐν αὐτῷ ὑπῆρχε καὶ ἡ περιβόητος ἐκεῖνη λάραναξ τοῦ Κυφέλου, ἀνάθημα τῶν ἐν Κορίνθῳ Κυφελιδῶν ἐκ κέδρου, ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ φέρουσα ἐπὶ τῶν πέντε αὐτῆς ἐπιφανειῶν πλείστας μυθολογικὰς παραστάσεις. (Ὁ Παισαυνίας περιγράφει αὐτὴν ἐν τρισὶ κεφαλαίοις.)

Ἄλλα ἰδρύματα μνήμης ἀξία ὑπῆρχον ἐν τῇ Ἄλτει τὸ Πελόπιον εἰς τιμὴν τοῦ Πέλοπος· τὸ πρυτανεῖον, τὸ κυβερνεῖον ἢ διοικητήριον, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Ὀλυμπίας· τὸ Φιλίππειον, μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ νίκην Ἰδρυθὲν περιφερὲς οἰκοδόμημα, ἐν ᾧ ἐκείντο οἱ ἀνδριάντες τοῦ Φιλίππου, τοῦ πατρὸς Ἀμύντου, καὶ τοῦ υἱοῦ Ἀλεξάνδρου· τὸ Μητρῶν, ναὸς τῆς Μητρὸς τῶν θεῶν, περιέχον ἀνδριάντας Ῥωμαίων αυτοκρατόρων. Ἐπι δεὶ πρὸς βορρᾶν αὐτῆς κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Κρονίου ἕως οἱ Ὀησαυροὶ, περιφερῆ δηλ. οἰκοδομήματα κατὰ τινὰ τάξιν ἰδρυμένα, ἐν οἷς ἐφυλάττοντο ἐκάστης πόλεως τὰ ἰδιαιτέρα ἀναθήματα· καὶ τέλος μετὰ τοῦ Ἰσραίου καὶ Πελοπίου ὁ μέγας βωμὸς τοῦ Διὸς, ἔχων ὕψος μὲν 22 ποδῶν, τῆς δὲ βάσεως (προτύσεως) περιφέρειαν 128 ποδῶν. Οὗτος ἦτο ὁ πρὸς τὰς κοινοτέρας θυσίας χρήσιμος βωμὸς· ἐπ' αὐτοῦ ἐθυσάζον, ἀναβαίνοντες διὰ βαθμίδων εἰς τὴν ἀνώτατον αὐτοῦ μέρος, πάντες οἱ εὐσεβεῖς, καὶ οἱ ἀγωνιζόμενοι καὶ οἱ μαντευόμενοι καὶ πάντες ἐν γένει οἱ θεωροί· καὶ οὐ μόνον κατὰ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ καθ' ἅπαν τὸ ἔτος· διότι τὸ Ὀλυμπιεῖον ἠλοίγετο καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν αὐτῇ βωμοῦ ἐτελοῦντο θυσίαι μόνον κατὰ τὰς ἐορτάς.

Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ κυριώτατα, τὰ μέγιστα, τὰ ὑπερ πάντα τὰ ἄλλα ὑπερέχοντα καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως καταπλήττοντα τὸν θεατῆν· τὸ δὲ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν βωμῶν, τῶν ἀγαλμάτων, τῶν Νικῶν, τῶν τριπόδων, τῶν ἵππων, τῶν ἀνδριάντων, τῶν νικητῶν καὶ τῶν παντὸς εἶδους ἄλλων ἀναθημάτων, τῶν κατεσπαρμένων μετὰ τῶν μεγάλων μνημείων, τίς δύναται νὰ περιγράψῃ ἢ καὶ ἀπλῶς νὰ μνημονεύσῃ; Ἦντο τοσοῦτον κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Παισαυνίου, ὥστε ὅταν ἀναλογισθῇ τις τὴν μικρὰν ἔκτασιν τῆς Ἄλτειος, νομίζει ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ περιληφθῶσιν ἐν τῷ μεταξὺ τῶν μεγάλων ἰδρυμάτων, ἢ ὅτι ἦσαν οὕτω πεπυκνωμένα καὶ συσσωρευμένα, ὥστε μάλιν θὰ ἔμενε μικρὸς χώρος, ἵνα διέρεχται μετὰ τῶν ὁ περιηγητῆς. Καὶ ὅμως ἦσαν, φαίνεται, οὕτω πως διατεταγμένα

τὰ ἀπειρὰ ἐκεῖνα μνημεῖα, ὥστε οὐ μόνον εἰς τοὺς θεατὰς κατελείπετο δόδος ἰκανή, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δι' αὐτῶν ἀγομένην ἱερὰν πομπήν. Ὀμοίως, φαίνεται, τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν καλλιτεχνημάτων πρὸς ὁρατῶν τινα καὶ ἐντέχνως πεφυτευμένον κήπον, ἐν ᾧ μετὰ τῶν δένδρων ὑψικόμων καὶ ἀμφιλαφῶν θάλλουσι χαμηλότεροι θάμνοι, καὶ ἀνθοῦσι παντοῖου μεγέθους καὶ σχήματος καὶ χρώματος ἀνθὰ, ὅδοι δὲ καλῶς τετραμμένοι παρέχουσιν ἀνεσιν εἰς τὸν ἐν αὐτοῖς περιφερόμενον.

Καὶ τοιαύτην μὲν ὄψιν παρεῖχεν ἡ Ἄλτις, ὁ ἱερὸς χώρος, ὁ κυρίως εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τὴν λατρείαν αὐτῶν καθιερωμένος. Ἀλλὰ τὸ ἀπειρον πλῆθος, τὸ συναερχόμενον εἰς τὴν ἐθνικὴν πανήγυριν ἀπὸ τῶν περὶ τὸν ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν συνήρχετο, ἵνα μόνον Ὀρχαστευτικὰ καθήκοντα ἐκτελῇ ἐν τῷ ἱερῷ περιβόλῳ τῆς Ἄλτειος· ἀλλ' εἶχε καὶ ἄλλας πολλὰς καθαρῶς ἀνθρωπίνους ἐπιθυμίας καὶ ἀνάγκας νὰ ἐκπληροῦ. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν ἐχρησίμευσεν ἅπας ὁ περὶ τὴν Ἄλτιν χώρος.

Πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς ἐξετείνετο τὸ Στάδιον, ἐν ᾧ ἐν τῷ μέσῳ παμπληθῶν θεατῶν ἀμφιθεατρικῶς καθήμενων ἐτελοῦντο οἱ γυμνικοὶ ἀγῶνες, ὁ δρόμος, ἡ πάλη, ἡ πυγμαχία, τὸ ἄλμα, ἡ δισκοβολία, ὁ δίαυλος, τὸ παγκράτιον, τὸ πένταθλον, καὶ ὁ Ἰσπυδρόμοις, ἐν ᾧ οἱ πλουσιώτατοι τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο τοὺς ἵππικους ἀγῶνας διὰ κέλητος, συνωρίδος καὶ τεθρίππου· πρὸς βορρᾶν τὸ Γυμνάσιον καὶ Βουλιτητήριον, ἔθθα προακλήσεις ἐγίνοντο τῶν ἀθλητῶν καὶ ἐπιδείξεις λόγων τε αὐτοσχεδίων καὶ συγγραμμάτων παντοίων. Ἐν γένει δὲ περὶ τὸν περιβόλον τῆς Ἄλτειος ἦτο ὁ βέβηλος, οὕτως εἰπεῖν, τόπος, ἐν ᾧ συνηθροίζοντο οἱ ἀνθρώποι πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀναγκῶν. Ἰκεῖ ξηνοδοχεῖα, ἀγοραὶ, σκηναί, εὐωχίαι, διασκεδάσεις, ἄσματα, μουσικὴ καὶ πᾶν ὅ,τι συνεπῆγεν ἢ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας συμβίωσις ἀνθρώπων ὁμογενῶν καὶ ἑτεροθνήσκων, φίλων, συγγενῶν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον ἐχόντων μετὰ τὴν εἰς τὸν Ὀλύμπιον Δία προσενηθεῖσαν λατρείαν, εἰμὴ τὴν εὐθυμον συνδιατριβήν. Ὁ τόπος ἐκεῖνος ὁμοίως πρὸς πάσας τὰς πανηγύρεις καὶ τοῦ λαοῦ τὰς ἐορτάς παντὸς τύπου καὶ χρόνου, μὲ μίαν μόνην διαφορὰν τὴν ἐξῆς: Ὅστις εἶδε τὴν τοποθεσίαν, ἐν ᾗ ἐτελεῖτο ἡ πανηγυρὶς ἐκεῖνη, γινώσκει δὲ καὶ τὴν εὐθυμον καὶ φύσει φιλόκαλον χαρακτῆρα τῶν Ἑλλήνων, ἀναλογίζεσθαι δὲ καὶ τὴν πανταγόνειν τοῦ Πανελληνίου συμβόλου, θέλει ὁμολογήσῃ ὅτι οὐδεμία οὐδαμῶς συνάθροισις ἀνθρώπων ἐπὶ ὁμοίῳ σκοπῷ γινομένη εἶχε τοσαύτης εὐνοϊκᾶς περιστάσεις ὥστε νὰ καταστῇ τῷ ὄντι εἰορτὴ ἐορτῶν καὶ πανηγυρὶς πανηγύρεων. »

Ἡ ἀκμὴ καὶ ἰσοπρέπεια τῶν Ὀλυμπίων καὶ ἡ εὐεργετικὴ αὐτῶν ἐπίδρασις ἐπὶ πάσης τῆς

Ἑλλάδος διήρκεσαν μάλιστα ἐφ' ὅσον αἱ πράξεις τῶν Ἑλλήνων διείποντο ὑπὸ τῶν χρηστῶν πατρῶν ἠθῶν καὶ τῆς παλαιᾶς ἀρετῆς. Ἀφ' οὗ ὅμως ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος διήγειρε τὰ ἐμφύλια πάθη, βλέπομεν ὅτι τὸ κυριώτατον Ὀλυμπιακὸν δόγμα, ἡ ἐκεχειρία καὶ τὸ ἄσυλον τῆς ἱερᾶς χώρας εἰς τοιοῦτον βαθμὸν δὲν ἐφυλάγησαν, ὥστε κατὰ τινὰ πόλεμον μετὰ τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἠλείων συνεκροτήθη μάχη ἐν αὐτῇ τῇ Ἄλτει, καὶ ἀπὸ τῆς στέγης τῶν ναῶν, ἀπὸ τῶν βωμῶν καὶ ἄλλων ἱερῶν μνημείων ἐμάχοντο οἱ Ἀρκάδες· ἔτι δὲ ἐν τῷ Ἰσραίῳ διηγείται ὁ Παισαυνίας ὅτι εὐρέθη ὀλίγον πρὸ τῶν χρόνων αὐτοῦ κατὰ τινὰ ἐπισκευὴν μετὰ τῶν ὀρόφων καὶ τῆς στέγης σελετὸς ὀπλίτου ἐκεῖσε καταφυγόντος καὶ ἐκ τῶν τραυμάτων ἀποθανόντος. Ἀλλ' ὅπως δῆποτε ὅμως ἡ Ὀλυμπία διετήρησεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς λαμπρότητα· διότι καὶ ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας οὐ μόνον ἡ πανήγυρις ἐτελεῖτο μετὰ τῆς αὐτῆς μεγαλοπρεπείας, ἀλλὰ καὶ ἀναθήματα παντοῖα προσεφέροντο, διακρινόμενα εἰ μὴ ἐπὶ ἄλλῃ καλλιτεχνίᾳ, διὰ τὴν κατάπτωσιν τῆς τέχνης κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἐπὶ πολυτελείᾳ—ἀναμνησκόμενοι μόνον τοῦ Λυγούστου τὸν ἀνδριάντα ἐξ ἠλέκτρου.—Ἄν καί, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, εὐρέθησαν καὶ αυτοκράτορες ἐπιχειρήσαντες νὰ συλῆσωσι τὰ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἱερά. Οὕτως ὁ Καλλιγόλας, ἵνα κοσμήσῃ τὴν ἐπὶ τοῦ Παλατίου εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἰδρυθέντα ναόν, διέταξε νὰ μεταφέρωσιν ἐξ Ἑλλάδος δύο περιβόητα ἀριστουργήματα, τὸν ἐν Θεσπιᾶς Ἐβρυτα καὶ τὸν Ὀλύμπιον Δία τοῦ Φειδίου, προτιθέμενος νὰ ἀποκεφαλίσῃ αὐτοὺς καὶ ἀντὶ τῆς ἀποκοπῆς νὰ θέσῃ ἀπεικόνισμα τῆς ἰδίας αὐτοῦ κεφαλῆς. Καὶ τὰς μὲν πτωχὰς Θεσπιὰς ἀπεστέρησε τοῦ Ἐβρωτος καὶ τῶν πολλῶν περιηγητῶν, οὓς ἐφείλουε τὸ ἀριστοτέγνημα τοῦτο τοῦ Πραξιτέλους· ἐν δὲ Ὀλυμπίᾳ δὲν ἐπέτευγεν ὁμοίως χάρις εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι καὶ Ῥώμῃ ἐπικρατούσαν τότε δεισιδαιμονίαν, διότι τὸ μὲν πλοῖον τὸ μέλλον νὰ μεταγαγῇ τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς κατεκεραυνώθη· οἱ δὲ τὴν μεταφορὰν ἐπιτετραμμένοι κατεπετοήθησαν ὑπὸ πολλοῦ σαρμαστικῶ γέλωτος, δὴ ἤκουον ὁσάκις προήρχοντο εἰς τὸ ἄγαλμα.

Καθ' ὅσον ὅμως ὁ χριστιανισμὸς ὁ φύσει πολέμιος τῆς εἰδωλολατρίας ἐξῆλθοῦτο καὶ ἐραταιοῦτο ἐν Ἑλλάδι, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἡ Ὀλυμπία παρήκμαζεν, ἕως οὗ κατὰ τὸ τέλος τῆς Δ' μ. Χ. ἐκατονταετηρίδος, ἐν ἔτει 393 ὁ αυτοκράτωρ Θεοδοσίος αὐστηρῶς ἀπηγόρευσε τὴν τελετῶν τῶν Ὀλυμπίων, καθ' ἣν, σημειωτέον, ὁ τελευταῖος Ὀλυμπιονίκης δὲν ἦτο Ἑλληὴν, ἀλλὰ βαρβαρῶν ἄλλοις τις γίγας Ἀρμένιος. Οἱ Ἑλληνες ἐλυπήθησαν μὲν διὰ τὴν σκληρὰν ταύτην κυβερνητικὴν ἐπέμβασιν εἰς τὸ πάτριον θρησκειακόν,

ἀλλ' ἐνθυμούμενοι τί διεπύρξεν ἡ ὀργὴ τοῦ αυτοκράτορος πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐκόντες ἄκοντες ἀπεδέχθησαν τὴν διαταγὴν καὶ μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους εἶδον τὸ ἄγαλμα τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἀπαγόμενον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἰσως ἤλπιζον οἱ Ἑλληνες ὅτι μεταβαλλομένων τῶν διαιρέσεων ἐν Κωνσταντινουπόλει θὰ ἐδύναντο νὰ ἀνανεώσωσι τὰ Ὀλύμπια. Ἀλλ' ἡ μετ' ὀλίγον ἐπελθοῦσα εἰσβολὴ τῶν Γότθων ὑπὸ τὸν Ἀλαρίχον καὶ ἡ λυσσώδης αὐτῶν καταφορά κατὰ τῶν εἰδώλων, ἐρεθίζουμένη ὑπὸ αἰρετικῶν ζήλου ἀρειανῶν μοναχῶν, κατέστρεψε καὶ ἄλλα μὲν πολλὰ τῆς ἀρχαιότητος μνημεῖα, ἰδίως δὲ τὰ ἐν Ὀλυμπίᾳ καλλιτεχνήματα. Τὴν καταστροφὴν συνεπλήρωσεν ἡ ζοφερὰ κατάστασις τοῦ μέσου αἰῶνος, αἱ εἰσβολαὶ παντοίων ξένων, οἱ πόλεμοι, οἱ ἐμπρησμοί, αἱ θηώσεις καὶ τέλος ὁ πανδοχάτωρ χρόνος. Οἱ μόνον εὐεργεταὶ τῆς Ὀλυμπίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐρηνώσεως ὑπῆρξαν οἱ δύο παλαιὸι αὐτῆς σύντροφοι, ὁ Ἀλφειὸς καὶ ὁ Κλάδεος, οἵτινες διὰ τῶν πλημμυρῶν αὐτῶν κατέκλυσαν καὶ κατεκάλυψαν τὰ ἐπὶ τοσοῦτον περισσθέντα λείψανα τῆς ἀρχαίας τέχνης, ὥστε ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως οὐδὲ ἐν ἔχνος ἐφαίνετο τῆς ἐνδόξου καὶ λαμπρᾶς Ἄλτειος.

Οὕτως ἡ Ὀλυμπία ἐπὶ πολλῶν χρόνων ἀνεζητεῖτο μόνον ἐν τοῖς βιβλίοις, ὅτε τῇ 1829 οἱ Γάλλοι, ἐκστρατεύσαντες εἰς τὴν Πελοπόννησον πρὸς ἀποδίωξιν τῶν λυμαινωμένων τὴν χώραν Αἰγυπτίων, ἐφιλοτιμήθησαν νὰ ἐξετάσωσι καὶ ἐπιστημονικῶς τὴν χώραν, καὶ ἐγένοντο ἐκεῖναι αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐρευναι αἵτινες περιελήφθησαν ἀκολούθως εἰς τὸ πολυτελὲς σύγγραμμα *Expédition scientifique de Morée*. Τότε οἱ Γάλλοι ἀνέσκαψαν τὸν πρόναον τοῦ Ὀλυμπιεῖου καὶ διὰ τῶν ὀλίγων, ἀλλ' ὠραίων ἀρχαίων εὐρημάτων ἀπέδειξαν ὅτι δὲν ἐπῆλθε παντελής ἡ καταστροφὴ, ἀλλὰ κατὰ πάσαν πιθανότητα ὑπὸ τὴν ἰλὺν τῶν ποταμῶν ἐκρύπτοντο πολυτίμητα κειμήλια τῆς ἀρχαίας τέχνης. Ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν ὅμως χρόνων ἐλπίδες μόνον ἔθεσαν τοὺς ἀρχαιολόγους, μέχρις οὗ πρὸ τεσσαρῶν ἐτῶν ὁ φιλόμαχος ζῆλος τῶν Γερμανῶν, ὑποστηρίζόμενος ὑπὸ τῆς ἐλευθεριότητος τῆς τε Γερμανικῆς καὶ Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ἀνέλαβε τὴν ἀνασκαφὴν τῆς Ὀλυμπίας.

Ἡ ἀνασκαφὴ αὕτη μετὰ πολλῆς ἐπιτηδεύσεως καὶ γνώσεως γενημένη, ἐστέθη ὑπὸ θαυμασίας ἐπιτυχίας. Τὴν σήμερον ὄλη σχεδὸν ἡ Ἄλτις ἀπεκαλύφθη καὶ ἀνευρέθησαν τὰ ἐρείπια τῶν πλείστων ἀνωτέρω μνημνευθέντων οἰκοδομημάτων. Οὕτως τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς εὐρέθη οὐ μόνον ἡ κρατὶς, ἐφ' ἣς διακρίνονται τὰ τρία μέρη τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ κιονόκρανα μέγιστα, καὶ σπόνδυλοι, καὶ ἄλλα διάφορα μέρη ἀρχιτεκτονικά. Τὸ δὲ σπουδαιότατον πάντων

εὐρέθησαν τὰ δύο μαρμάρια ἀετώματα τοῦ ναοῦ, ὃν τὰ ἀγάλματα εἶνε τὰ μὲν καλοῦσθαι, τὰ δὲ συντετριμμένα καὶ ἀπολερωμένα, τὰ δὲ καὶ δολοκλήρα. Τὸ Ἡραῖον εὐρέθη εἰς πολὺ καλλιτέραν κατάστασιν· διότι ἅπαν σχεδὸν τὸ κάτω μέρος τοῦ ναοῦ ἰκανῶς διατηρεῖται καὶ κίονες κατὰ τὸ ἤμισυ ἴστανται κατὰ χῶρον· ὡς καὶ τὰ βίθρα τινῶν ἀναθημάτων σώζονται ἀμετακίνητα. Ἐσαύτως ἀνευρέθησαν τὰ ἐρείπια τοῦ Μητροῦ, τοῦ Γυμνασίου, τῶν Θεσαυρῶν, τοῦ Φιλικείου μόνον τὸ κάτω μέρος, ὅπερ ἦτο λίθινον· διότι τὸ ἀνώτερον ἦτο ἐκ πλίνθου ὀπτῆς· ἡ κρουπιτὴ ὁδὸς, δι' ἧς εἰσέρχοντο εἰς τὸ στάδιον οἱ Ἑλλανοδίκαι καὶ οἱ ἀγωνισταί. Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶνε κατὰ τοῦτο ἀξία προσοχῆς, καθ' ὅτι, ὁλωτῆ οὖσα, παρέχει τὸ πρῶτον παράδειγμα θόλου τῶν ἑλληνικῶν χρόνων. Ἐκαὶ τέλειον ἀνευρέθησαν καὶ τὰ βίθρα τῶν χαλκῶν ἐκείνων ἀγαλμάτων τοῦ Διὸς (τῶν λεγομένων Ζανῶν), ἅπερ ἰδρῶντο ἐκ τῶν προστίμων τῶν ἀγωνιστῶν, ὅσοι παρέδιδον τὴν περὶ τὸ ἀγωνίζεσθαι χρηστικότητα καὶ εὐλοκίαν. Πρῶτον δὲ ἐπιμνηστέον ἦσαν κατὰ τὴν 98 Ὀλυμπιάδα (388 π. Χ.) Εὐπόλος ὁ Θεσσαλὸς καὶ Ἀγήτωρ ὁ Ἀρκάς καὶ Πρύτανις ὁ Κυζικηνὸς καὶ Φορμίον ὁ Ἀλικαρνασσεύς, διότι οἱ τρεῖς τελευταῖοι διεσθάρησαν ὑπὸ τοῦ πρώτου διὰ χρημάτων, ἵνα ἤττηθῶσι κατὰ τὴν ἀγῶνα.

Καί εἶνε μὲν καὶ κατὰ τοῦτο σπουδαία ἡ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνασκαφή, καθ' ἣ ἀποκαλύψασα τὸ πλεῖστον τῆς Ἀλταίως καὶ ἀνευρόσα τὰ ἐρείπια τῶν πλείστον ἐν αὐτῇ ἀμετακινήτων ἰδρυμάτων. Ἀλλὰ τὰ πολυτιμώτατα τῶν εὐρημάτων εἶνε μεταξὺ τῶν κινήτων μνημείων, τῶν πληροῦντων τὴν σήμερον τὰ τρία περὶ τὴν Ἀλτιν πρόχειρα μουσεῖα τῆς Ὀλυμπίας. Ἴεν τῷ πρώτῳ τούτων βλέπει τις τὰ χαλκᾶ, τὰ ἐξ ὀπτῆς γῆς καὶ τὰ μαρμάρια ἧσα εἶνε μικρά, οἷον κροκαίαι κ.τ.λ. Τὰ χαλκᾶ εἶνε περιεφασμένα, ἀσπίδες, ἄλλα ἕπλα, μέρη ἀγγείων, εἶδωλα παντοῖα, ὡς κοσμήματα προσκολλημένα κύριος οἶδε ποῦ, πίνακες ἐπιγραφῶν, νομίσματα κ.τ.λ. Μεταξὺ τούτων ἐξέχουσιν ἀνάγλυφα τινὰ τῆς ἀρχαίας τέχνης περιεργότατα, ἐπὶ λεπτοῦ ἐλάσματος χαλκοῦ, καλύπτοντός ποτε ἴσως ξύλινόν τι σκεῦος ἢ λάρνακα. Ταῦτα δικαίως θεωροῦνται τὰ κράτιστα τῆς συλλογῆς ταύτης, οὐχὶ βεβαίως διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Τὸ δεύτερον μουσεῖον, μακρὸν ξύλινον παράπηγμα, περιέχει τὰ κάλλιστα τῶν μαρμαρίνων ἀγαλμάτων, ὅσα κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν εὐρέθησαν. Ἐν πλείστον μέρος κατέχουσι τὰ λεῖψανα τῶν δύο ἀετωμάτων τοῦ Ὀλυμπείου, οἷον ἐκ μὲν τοῦ ἀνατολικοῦ κορυφῆς τοῦ Διὸς, Οἰνόμαος, Ἴπποι τῶν ἀεμάτων τοῦ Πέλοπος καὶ Οἰνομάου, Κλάδεος καὶ Ἀλφειῶς (ἀκέραια οὗτοι)· ἐκ δὲ τοῦ

δυτικῶς τοῦ παριστάντος τὴν κενταυρομαχίαν, Λαπίθαι, Κένταυροι συμπλεγμένοι ἐν μάχῃ, γυναικεῖαι μορφαὶ (Λαπίθων) κ.τ.λ. Τὰ ἔργα ταῦτα εἶνε σύγχρονα τῶν ἀετωμάτων τοῦ Παρθενῶνος, τεχνικῶν ὀνομαστῶν καὶ γλυφίδος ἐπίσης μὲν ἀσφαλούς καὶ ἀριστοτεχνικῆς, ὀλιγώτερον δὲ λεπτοεργικῆς καὶ ἀνεπιτηδεύτου. Ὡστε ἵνα ἀπολαύσῃ τις αὐτῶν τῆς καλλονῆς, ἐν ἧ εὐρίσκονται σήμερον τοὺλάχιστον καταστάσει, εἶνε ἀνάγκη ὀλίγον νὰ μωπαῖ ἢ νὰ ἴσταιται ὀπισθοῦν μακρὰν.—Δεύτερον ἔργον ἐλάσαν τὸν θαυμασμὸν τοῦ θεοῦ εἶνε ἡ περιβόητος Νίκη τοῦ Παιωνίου, ἡ ὀνομαζομένη παρὰ Παιωνίαν ἐπὶ τῷ κίονι. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη εὐρέθη οὐ μόνον αὐτῇ, σχεδὸν ἀκέραια, πλὴν τῆς κεφαλῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ πολλῶν τριγωνικῶν τεμαχίων (σπονδύλων οὕτως εἰπεῖν) ἀποτελούμενον βῆθρον, ἐφ' οὗ ἦν ἰδρυμένη, συμπραίεσται ὅτι κίον· παρὰ Παιωνίαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν νομαζέται κατὰ τὴν συνήθη σημασίαν, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ τριγωνικὸν βῆθρον ἐφ' οὗ ἴσταιται ἐπὶ τοῦ μόνου ποδός, ὡς μὲν ἄνωθεν καταπαῖσα. Ἀξιοθαύμαστος εἶνε ἡ δεξιότης, δι' ἧς ἀπαρμύλλως ὁ καλλιτέχνης παρέστησε τὸν λεπτὸν μὲν καὶ ὀλιγόπτυχον χιτῶνα, ὅστις καταπνεύμενος ὑπὸ τῆς αὔρας προσαρμύζεται ἢ μάλλον προσκλύεται τοσοῦτον φυσικῶς καὶ ἀνεπαισθήτως, ὥστε ἀναδεικνύει πάσας τὰς ἀρτιότητας γυναικείου σώματος τὰς ἐξαιτίας καλλονάς. Ἡ Νίκη θέλει ἀναφανῆ πολὺ ὠραιότερα ἢταν ποτὲ στηθῆ ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ κίονος καὶ μάλιστα ἐάν εὐτυχῆσθαι ν' ἀνακτίσθαι τὴν κεφαλὴν τῆς.

Ἀλλ' ἡ κορυφὴ οὐ μόνον τοῦ μνημείου τούτου, ἀλλὰ καὶ παντὸς τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ εὐρέθεντος καλλιτεχνικοῦ Θεσαυροῦ, ἵσως δὲ δὲν εἶνε τολμηρὸν νὰ εἴπῃ τις καὶ πάντων τῶν περιωθέντων ἡμῶν μνημείων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλυπτικῆς, εἶνε ὁ Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλλου, τὸ μόνον κεντρικὸν ἐκ τῶν πολλῶν, ὅσα περιέλειον ὁ νόκος τῆς Ἡρας, εὐρεθείς ἀκέραιος παρὰ τὸ σκευόμενον βῆθρον ἐφ' οὗ ἴσταιται. Ὁ Ἐρμῆς οὗτος εἶνε ἐκείνος, ὃν ὁ Παιωνίας διὰ τῶν ἐξῆς μόνον λέξεων μνημονεύει· ἀγρόνως δὲ ὕστερον καὶ ἄλλα ἀνέθεσαν εἰς τὸ Ἡραῖον· Ἐρμῆν λίθου, διότι οὗτος δὲ φέρει νήπιον, τέχνη δὲ ἐστὶ Πραξιτέλλου. Ὁ Λακωνισμὸς οὗτος τοῦ Παιωνίου περὶ τοσοῦτον ἐξόχου καλλιτεχνήματος δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ, ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅποια καὶ ὅποσα ἴσως ἢ καὶ θαυμαστότερα καλλιτεχνήματα εἶδεν ὁ περιηγητὴς χρυσελεφάντινα, χαλκᾶ καὶ λίθινα ἐν τε τῷ Ἡραίῳ καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Ὀλυμπίᾳ! Ὁ Ἐρμῆς οὗτος εἶνε ὁ Ἐρμῆς ὁ κοροστρόφος· παριστᾷ δὲ τὴν στυγερὴν, καθ' ἣν παρέλαβεν ἡδὴ τὸν Διόνυσον, βρέφος ἀρτίως γεννηθὲν ἐκ τοῦ μηροῦ τοῦ Διὸς, ἵνα διατηρήσῃ μὲν αὐτὸν ἐπὶ τινὰ χρόνον ζῶντα, παρὰ τὴν δὲ πρὸς περαιτέρω ἀνατροπὴν εἰς πᾶς

Νύμφας τὰς ἐν τῷ ὄρει Νύση διατριβούσας. Ἐπὶ μὲν τοῦ ἀριστοτέρου βραχίονος φέρεται καθήμενον τὸ βρέφος ἐσπαργανωμένον μόνις τὰ κάτω κῶλα· ὁ δὲ δεξιὸς βραχίον εἶνε ἀνατεταμένος, διότι ἐκράτει, φαίνεται, διὰ τῆς δεξιᾶς· ἄνω μὲν τι, ὅπερ ἄνωθεν ἐπέδεικνυεν εἰς τὴ νήπιον ὁ Ἐρμῆς. Λέγομεν φαίνεται· διότι δυστυχῶς τὸ ἔργον τοῦτο δὲν διεσώθη καθ' ἅλα ἄρτιον· ἀλλ' ἔλλειπουσιν, αὐτοῦ ὁ δεξιὸς βραχίον κατὰ τὸ ἤμισυ, οἱ πόδες καὶ αἱ κνήμαι κάτωθεν τῶν γονάτων, καὶ τοῦ νηπίου τὸ ἔπερ τῆν ἄσφύ μέρους τοῦ σώματος. Καὶ ταύτην τὴν τελευταίαν ἔλλειψιν αἰσθάνεται πᾶς ὅστις φαντάζεται ὅποιον χάριν θὰ εἶχε τὸ βρέφος ὁ Διόνυσος, πραϋνόμενος ἢ διασκεδαζόμενος ὑπὸ τοῦ Ἐρμου. Κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως τὸ ἀγαλμα διεσώθη ἀλώθητον· ἐκ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος οὐδὲ κόκκος μαρμαροῦ ἐξέλειπεν. Ἦνε δὲ καὶ ἡ ἐργασία λεπτὴ καὶ ἐπιμελής, ἀναδεικνύουσα τοσοῦτον ἐξόχον τὴν καλλονὴν, ὥστε νὰ δύναται καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπλουστάτου καὶ ἀμαθεστάτου τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐμπαιῖ ἐκείνην τὴν ἔκτασιν καὶ γοητείαν, ἣν μόνον ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης αἰσθάνομεθα. Ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν ἄλλο γλυπτικὸν ἔργον τῆς ἀρχαιότητος συναρπάξον οὕτω τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, εἰμὲ τὴν Ἀρροδίτην τῆς Μήλου καὶ τὸν Ἀπόλλωνα τοῦ Μπαλθεδέρε.

Τὸ τρίτον οἶονε μουσεῖον περιέχει ῥωμαϊκῆς τέχνης ἔργα, ἀνδριάντας αυτοκρατόρων καὶ ἄλλα τινὰ μνημεῖα χρήσιμα ἐπὶ τοῦ παρόντος ἵνα μάλλον ἐξάρωσι τὴν καλλονὴν τῶν εἰρημίων.

Ἐν Ἀθήναις, ὁ Μάρτιος 1870.

I. ΠΑΡΤΑΞΙΑΔΗΣ.

Ἐν τῷ 10 τοῦ παρελθόντος Μαΐου ἐτελέσθη ἐν Κετίγγῃ πανηγυρικωτάτῃ ἢ βέπτισις νέου ἡγεμονοπαίδος. Περιγραφή τῆς τελετῆς ταύτης ἐδημοσιώθη ἐν τῇ Ν. Ἡμ. ἐφ' ὑποτάσσεται αὐτῇ παρευρεθέντος προσέχοντος τῆς Ἑλλάδος, ἐν Σκόδρα τῆς Ἀλβανίας, κ. Ε. Ι. Μαυρομαμάτου, ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὰ ἐπόμενα. Σ. τ. Δ

Βάπτισις ἡγεμονοπαίδος ἐν ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩ

Προσκληθέντες εἰς τὴν τελετὴν, ἀνεχώρησαν ἐκ Σκόδρας τὴν ἐνάτην περὶ τὴν πρωΐαν, ἐπὶ ἰδιαιτέρου ἀτμοπλοίου τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Ἀγγλίας παρὰ τῷ ἡγεμόνι τοῦ Μαυροβουνίου μετὰ τῆς συζύγου του, ὁ τῆς Γαλλίας καὶ ὁ πρόξενος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἀπὸ Σκόδρας μέχρι Ριέκας διὰ τῆς λίμνης ἐξάκωρον ταξίδιον εἶναι τόσῳ τερπνόν, τοσαύτην δ' ἀπαντᾷ τις κατ' αὐτὸ καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους ποικιλίαν καὶ μεγαλοπρέπειαν φύσεως, ὥστε καίτοι ἡ ἐποχὴ ἡμῶν δὲν εἶναι ἐπιρροπῆς εἰς τὸν ῥομαντισμὸν καὶ ἡμεῖς προώρως γηράσαντες ἢ πολυάσχολοι δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ παραδιδώμεθα εἰς τοιοῦτου εἶδους θαυμασμούς καὶ ἀφαιρέσεις, οὐχ ἦττον, καὶ ἄλλοτε καὶ ἐπ' ἐσχάτων, μόνος ἐπιχειρήσας τὸ ταξίδιον τοῦτο, δὲν ἠδυνήθην ἢ ἀπαλλαγῶ τῆς

ἐπιτηδεύσεως τοῦ θεάματος καὶ ἀκων παρεδόθη εἰς παντοσείδεις σκέψεις καὶ ὄνειροπολήματα. Τὴν φρονὸν ὅμως ταύτην, εἴτε διότι ἐξάκις ἤδη διήλθον τὸ ὠραῖον τοῦτο μέρος, εἴτε διότι πρῶτον ἤδη δὲν ἐταξείδευον μόνος, ἀλλ' ἐν ἀρίστη κοινωνίᾳ φίλων συνοδοιπόρων, δὲν ἀφροβῆν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐντεῦθεν ἀναχωρήσεως ἡμῶν, ἐφιπποὶ μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου, ἐν φαιδραῖς ἐμιλίαις καὶ συζητήσεσιν ἀνεπαισθήτως διεήλομεν τὴν εἰς Ριέκαν ἀπόστασιν. Ἀμα πατήσαντες ἐκεῖ μαυροβουνιακὸν ἔδαφος, καθὼ θεωρούμενοι ὡς ξένοι τοῦ ἡγεμόνος, εὐρέθημεν ἀπέναντι ἡγεμονικῆς τῷ ὄντι φιλοξενίας. Ἴπποι καλοὶ καὶ σωματοφύλακες τοῦ ἡγεμόνος φέρντες τὰς ὠραίας καὶ περιχρῶσους μαυροβουνίους στολὰς, ἀνέμενον ἡμᾶς ἐν Ριέκᾳ, ἵνα μᾶς μεταφέρωσι καὶ ἀδηγήσωσι κατὰ τὸ τρίτον ἐκεῖθεν μέχρι Κετίγγης διάστημα. Ἡ φαιδρότης καὶ εὐθυμία παρεκολούθησαν ἡμᾶς εὐτυχῶς καὶ κατὰ τὴν ἐφ' ἴππων ταύτην δδοιοσίαν. Ἀλλ' ἡ ὁδὸς ἦτο τοσοῦτον δύσβατος καὶ ὅτε μὲν λίαν ἀνωφερῆς, ὅτε δὲ ἀποτόμως καταφερῆς, ὥστε ἠναγκαζόμεθα πολυλάκις καὶ ἐφιπποὶ νὰ ὑποβάσταζώμεθα ὑπὸ δύο σωματοφυλάκων, ὃν αἱ χεῖρες, ὁσπιδήποτε καὶ ἂν ἐπετήδευον ἀδρότητα, ἀφινον πάντοτε ἴσῃ ἐπὶ τῶν ἀβῶν βραχιόνων τῶν Ἀγγλίδων συνοδοιπόρων· διερχόμενοι δὲ τὴν κορυφὴν τοῦ ὑψηλοτάτου μεταξὺ Ριέκας καὶ Κετίγγης ὄρους Γραπίτσα καὶ τοῦ καιροῦ ἤντος βοροεῦθ, ἐβίαιμεν πράγματι ἐντὸς πυκνῶν νεφῶν. Ἐκείθεν καὶ μίαν ὥραν περὶπου πρὸ τῆς εἰς Κετίγγην ἀφίξεως ἡμῶν, ἠκούομεν τοὺς κανονοβολισμούς, οἵτινες, καθ' ἃ κατόπιν ἐμαῖομεν, ἐρίπτοντο πρὸς τιμὴν τοῦ ἀφικνουμένου τὴν ὥραν ἐκείνην ἀντιπροσώπου τοῦ μεγάλου δουκὸς διαδόχου. Φθάσαντες τέλος περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς Κετίγγην, εὐρομεν τὴν μικρὰν πρωτεύουσάν σμασιαστόλιστον. Ἐάν πάντοτε ἡ κυριώτερα ἐπασχόλησις τῶν Μαυροβουνίων, ἐν καιρῷ εἰρήνης, εἶναι τὸ νὰ περιδιαβάσωσιν ἐν τῇ πρὸ τῶν Ἀνακτόρων πλατείᾳ καὶ ὁδοῖ, δύναται τις νὰ φαντασθῆ ὅποιον πλήθος διεσχιζόμεν νῦν, ὅτε πανταχόθεν εἶχον συρραῖσαι χάριν τῆς τελετῆς πιστοὶ ὑπήκοοι. Διαγγελεύς δὲ τοῦ ἡγεμόνος, ὑποδεχθείς, ὠδήγησεν ἕκαστον ἡμῶν ἐν ἰδιαιτέρᾳ καὶ ἐπὶ τούτῳ παρασκευασθείσῃ οἰκίᾳ ἐκ τῶν ἀρίστων, μὴ ἐπιτρέψαντος τοῦ ἡγεμόνος νὰ κατοικήσωσι τὴν φερόν ταύτην οἱ ξένοι τοῦ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ. Μετ' ὀλίγον ἅπασαι αἱ οἰκίαι εἶχον φωταγωγηθῆ. Ἡμεῖς δὲ, ἀναπαυθέντες τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, εἰδοποιήθημεν τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ὑπὸ διαγγελεύς τοῦ ἡγεμόνος περὶ τοῦ προγράμματος τῆς τελετῆς, καθ' ὅπερ ἐν τῷ 10 ὠφειλον ἅπαντες νὰ συνέλθωσιν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις, ἐν μεγάλῃ στολῇ, τὴν ἐνδεκάτην δὲ θὰ μετέβαινον ἐκεῖθεν ἐν σώματι, ἵνα παραστῶσιν εἰς τὴν ἱερατελεσταίαν τοῦ βαπτίσματος, μετὰ τὸ πέρας τῆς

όποιος θά ἐπανήρχοντο ἐν τοῖς Ἀνακτόροις, ἵνα συγχαροῦσι ταῖς ἡμέραις, καὶ περὶ τὴν δωδεκάτην θά παρεκάθοντο εἰς ἐπίσημον πρόγευμα. Ὅθεν προσελθόντες τὴν ταχέως τὴν ὄραν, ὠδήγηθημεν ἐν ἰδιαιτέρᾳ αἰθούσῃ, ἐνθα μετ' ὀλίγον ἐνεφανίσθη ὁ ἡγεμὼν μετὰ τῆς ἡγεμονίδας, τοῦ πρίγκιπος διαδόχου καὶ τῶν τριῶν ἐν Κετίγγῃ πριγκιπισσῶν. Ὁ ἡγεμὼν ἔφερε ῥωσικὸν μεγαλόσταυρον, τὴν σταυρὸν τοῦ λαμοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τοὺς ἀστέρας τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν ἀντιπροσωπευμένων δυνάμεων, ἐν οἷς καὶ τὸν τοῦ Σωτήρος. Ἡ ὠραία καὶ συμπαθὴς ἡγεμονὶς φέρουσα κομψὴν καὶ πλουσιωτάτην μαυροβουνίαν ἐνδυμασίαν, πάντοτε συμπαθὴς εἶχεν οὐχ ἥττον ὑποστῆ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ προσφάτου τοκετοῦ. Ὁ πρίγκιψ διάδοχος, δικταστὴς ἤδη τὴν ἡλικίαν, ἔχει λίαν ἐπιμελελημένη ἀνατροφὴν, εὐμενέστατον τὸ ἦθος, φέρει τὸ ἔθνικὸν ἐνδυμα καὶ ἀπὸ τοῦδε σπάθην μαυροβουνίαν· ἡ δὲ θήρα εἶναι μία τῶν κυριωτάτων ἐπασχολήσεών του. Αἱ μικραὶ ἡγεμονίδες, φέρουσαι καὶ αὐταὶ τὸ μαυροβούνιον ἐνδυμα, βαδίζουσι κατὰ τὴν καλλονὴν ἐπὶ τὰ ἔγνη τῆς μητρός των. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ θαλάμῳ διεκρινέ τις, ἐκτός τῶν ἐκ Σκόδρας ἐλθόντων ἀντιπροσώπων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ἑλλάδος, τὸν κόμητα Σερμετίεφ, ἔκτακτον ἀποσταλμένον καὶ ἀντιπρόσωπον τοῦ Μεγάλου δούκῃ διαδόχου τῆς Ῥωσίας καὶ ἀναδόχου τοῦ νέου ἡγεμονοπαίδος, τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς Ῥωσίας ἐν Κετίγγῃ, τὸν παρὰ τῷ ἡγεμῶνι πρεσβευτὴν τῆς Αὐστρίας καὶ τὸν ἐπιτετραμμένον τῆς Ἰταλίας, τὸν πρωθυπουργὸν καὶ τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν. Ἐκ δὲ τῶν Κυριῶν, τὴν σύζυγον τοῦ ἐπιτετραμμένου τῆς Ἀγγλίας, μόνην φέρουσαν εὐρωπαϊκὸν ἐνδυμα, τὴν θελκτικωτάτην καὶ ὠραιωτάτην σύζυγον τοῦ προέδρου τῆς Ἰερουσίας Πέτροβιτς, ἢν πρῶτον ἤδη ἐγνώρισαν, καὶ ἥς ἡ θέα μοι ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἡγεμονὶς δὲν εἶναι ἡ μόνη ἀντιπρόσωπος μαυροβουνιακῆς καλλονῆς, τὴν Κυρίαν Πασέβιτς, εὐγενῆ Ῥωσίδα, λειτουργὸν τοῦ Ἱεροῦ Σταυροῦ καὶ ἀντιπροσωπεύουσαν τὴν σύζυγον τοῦ μεγάλου δούκῃ διαδόχου, τὴν μητέρα τοῦ ἡγεμόνος, γνησίαν καὶ ἀρχαίαν Μαυροβουνίαν, καὶ ἐκλεκτὴν τινα δεσποινίδα Ἑλβετὴν, παιδαγωγὸν τοῦ πρίγκιπος διαδόχου καὶ τῶν πριγκιπισσῶν.

Περὶ ὥραν ἐνδεκάτην περίπου, ἀκολουθῶντες τὸ ἡγεμονικὸν ζεῦγος ἐξήλθομεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, ἐνθα ὠραία, μεγαλοπρεπὴς καὶ πρωτότυπος ἦτο ἡ ἀποψις. Ἐν ἡ ἐθιμοτυπία εἶναι ἡ αὐτὴ περίπου παρ' ἀπάσαις ταῖς αὐλαῖς, ἐὰν ἡ αὐλικὴ πολυτέλεια εἶναι πανταχοῦ μείζων ἢ ἐνταῦθα, οὐδαμοῦ ὅμως ἀλλοθι θά ἡδύνατό τις ν' ἀπκνήσῃ τοιοῦτον πρωτότυπον καὶ γραφικὸν θέαμα, τοιοῦτον γόητρον ἐν τῇ μικροπτητι, τοιοῦτον στενὸν σύνδεσμον μεταξὺ ἡγε-

μόνος καὶ τόπου. Αἱ χρυσοκέντητοι στολῆαι καὶ τὰ παράσημα τῶν παρισταμένων ξένων πεζοπόπων ἐνεποιοῦν ἐντύπωσιν καὶ ἡμαυροῦντο ἐνώπιον τοῦ παρκατήματος καὶ τῶν λαμπρῶν καὶ γραφικῶν στολῶν τῶν ἐπισημοτήτων τοῦ Μαυροβουνίου. Οὐδεὶς ἔλειπε τὴν φορὰν ταύτην· πάντες δ' ἔσπευσαν μετ' εὐλαθείας καὶ μετ' ἠδόλου ἐνθουσιασμοῦ νὰ περιστοιχίσωσι τὸν ἡγεμόνα των, ὅστις εὐμενῶς καὶ προσηθῶς, ἀλλὰ καὶ ἡγεμονικῶς συνέμα, καὶ πᾶσι προσεφέρετο. Ἄλλ' ἔτι μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν καθίστα τὴν ἀποψιν τῆς ἐμνημέρας ἡ παρουσία δώδεκα προκρίτων Τούρκων καὶ Γουρκαλθανῶν, ἀντιπροσωπευόντων τὸν τουρκικὸν πληθυσμὸν τῶν προσαρτηθέντων ἐσχάτως τῷ Μαυροβούνιῳ μερῶν, φερόντων τουρκικὰ παράσημα, διαφόρους ἔθνικῆς στολῆς καὶ τῆ φέσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, κατὰ τὰ ἔθνη των, ἐνῷ πάντες οἱ λοιποὶ ἴσταντο ἀσκεπτεῖς.

Τῇ ἐνδεκάτῃ ἀκριβῶς ὥρα παρέδωκεν ὁ ἡγεμὼν τὸν νέον πρίγκιπα τῇ δεσποινίδι Πασέβιτς καὶ τῷ κόμητι Σερμετίεφ καὶ ἔμεινε μετὰ τῆς ἡγεμονίδος ἐν τοῖς Ἀνακτόροις. Ἄπαντες δὲ οἱ λοιποὶ, ἡγουμένου τοῦ πρίγκιπος διαδόχου, τῶν Κυριῶν, τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ μεγάλου δούκῃ καὶ τῆς μεγάλῃς δουλίσσης, τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ξένων δυνάμεων καὶ τῶν ἐπισημοτήτων τοῦ τόπου κατέλιπον τὰ Ἀνάκτορα, καὶ ἀπείρουν πληθῆος ἀκολουθῶντος, διηυδύνθησαν εἰς τὸν ἐν τῷ ἱστορικῷ μοναστηρίῳ τῆς Κετίγγῃς ναόν. Ἡ συνοδία ἐπορεύετο ἐν τῷ μέσῳ δύο ταγματῶν παρατεταγμένων καὶ παρουσιαζόντων ὄπλα. Οἱ στρατιῶται εἶχον ἀρμενιανὸν παράσημα καὶ τέλειον ὄπλισμὸν· ἡ δὲ μουσικὴ ἐπαίανιζε τὸν ἔθνικὸν ὕμνον. Πᾶσαι δὲ αἱ ἀνωτέρω περιστάσεις ἀπερβόρουν οὕτω τὴν προσοχὴν, ὥστε οὐδεὶς προσεῖχε τῇ πιπτούσῃ βραγδαίᾳ βροχῇ. Ἄλλως καὶ ἡ μεταξὺ Ἀνακτόρων καὶ Ἐκκλησίας ἀπόστασις δὲν ἦτο μεγάλη. Ἐπὶ τῶν προθύμων δὲ τῆς ἱστορικῆς Ἐκκλησίας ἐδέχθη τὴν νεογέννητον πρίγκιπα ὁ Μητροπολίτης Μαυροβουνίου. Ἀφοῦ δὲ ἐγένετο ἡ συνήθης ὡς παρ' ἡμῖν ἱεροτελεστία τοῦ βαπτίσματος, ἐπανήλθομεν κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν εἰς τὰ Ἀνάκτορα, ἵνα συγχαροῦμεν τῷ ἡγεμῶνι καὶ παραδώσωμεν αὐτῷ ἡδὴ τὸν υἱὸν τοῦ Μίρκου (Λημήτριον) δοῦκα τῆς Γράχωβας καὶ τῆς Ζέτας.

Ἀπειρον πληθὸς ἐνθουσιωδῶς καὶ ἐπανειλημμένως ἐκτιμωροῦντο ὑπὸ τὰ Ἀνάκτορα ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῆς οἰκογενείας του. Οἱ Βοσβόδοι εὐλαβῶς ἠσπάζοντο τὰς χεῖρας του· οἱ δὲ ξένοι, συγχαίροντες, περιώριζον τὸ εὐχάριστον τοῦτο καθῆκον εἰς τὴν ὠραίαν χεῖρα τῆς ἡγεμονίδος. Τῇ 12 δὲ ἀκριβῶς ὥρα παρετέθη ἐκλεκτὸν πρόγευμα εἰς 36 συνδιαιτημένους. Ἐν τοῖς προσώποις δὲ τῶν συνδιαιτημένων τούτων ἡδύνατό τις νὰ ἀναγνώσῃ καὶ σπουδάσῃ τὴν πρὸ 40 ἐτῶν καὶ

τὴν ζῶσαν ἡδὴ ἱστορίαν τοῦ Μαυροβουνίου. Ἦκεὶ ἐβλέπε τις ἀρχαίους Βοσβόδοι καὶ ἀνδρας, οἵτινες, ἀφοῦ πολυειδῶς ἐπετέλεσαν τὸ ὑπὲρ πατρίδος καθήκον των, ἐν ἀπομαχίᾳ διατελοῦσιν ἡδὴ, τιμώμενοι καὶ ἀγαπώμενοι, ἀλλ' οὔτε συντάξεις λαμβάνοντες, οὔτε δημοσίᾳ ὑπουργήματα ἐπιζητοῦντες, ὑπομιμνήσκοντες δὲ παρωχηθῆσαν δυστυχῶς ἀνεπιστρέπτει δι' ἡμᾶς ἐποχῆν. Διέκρινέ τις μεταξὺ αὐτῶν τὴν ἀρχαίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ φυσιογνωμίαν τοῦ πενθεροῦ τοῦ ἡγεμόνος Βούκοιτς, πρὸ 20 ἡδὴ ἐτῶν πρωτεύσαντος εἰς τοὺς κατὰ τῶν Τούρκων πολέμους, τὸν Μπόζο Πέτροβιτς καὶ Ῥάδονιτς, περὶ ὧν ἔγραψα ἡδὴ ἄλλοτε τὰ δένοντα, τὸν Μητροπολίτην, οὐ τὸ ἀξίωμα πρὸ 30 ἔτι ἐτῶν ἦτο τὸ πρῶτον ἐν Κετίγγῃ, ἀλλ' ὅπερ ἐπισκιάζεται σήμερον ἐντελῶς ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τοῦ ἡγεμόνος, τὸν Παππᾶ Ἡλίαν Πλάμενατς, Ἰσρέα ἄλλοτε, ἀλλ', ὡς καὶ πάντες οἱ Ἰσρεῖς τοῦ Μαυροβουνίου, φέροντα τὸν σταυρὸν ἐν εἰρήνῃ καὶ τὴν φομφαίαν ἐν πολέμῳ, ἐγκαταλιπόντα ἐπὶ τέλους ἐριστικῶς τὸ Ἰσρατικὸν ἐνδυμα, διακριθέντα ἐν τοῖς τελευταίοις πολέμοις καὶ ἡδὴ ὑπουργὸν τῶν στρατιωτικῶν καὶ ἐπιτηδεύοντα κυβερνήτην, τὸν Ἀλβανομαυροβούνιον Μάρκον Μιλᾶν, ἐκ τῆς τέως προσαρτηθείσης τῷ Μαυροβούνιῳ ἐπαρχίας τῆς Ἀλβανίας Κοῦτσι, ἀριστεύσαντα κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους καὶ τρόμον ἐμπνεύσαντα τοῖς Τούρκοις. Ἀναλλάγεισάν δὲ μεταξὺ τοῦ ἡγεμόνος καὶ τοῦ κόμητος Σερμετίεφ προσώσεων ὑπὲρ τῆς αὐτοκρατορικῆς καὶ ἡγεμονικῆς οἰκογενείας, ἀπεσφύθησαν εἰς τὰς αἰθούσας καὶ ἀφοῦ ἐθεάθημεν ἀπὸ ἐξώστου τὸν ἔθνικὸν χορὸν τῶν Μαυροβουνίων, ὅστις οὔτε εὐμνηστικός, οὔτε χαρῆς εἶναι, ἀλλ' ἀπαίτει πολλὴν εὐκαμψίαν καὶ διαδηλαῖ τὸν στρατιωτικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἔθνους, ἀποχωρήσαντος τοῦ ἡγεμόνος, ἐπανήλθομεν καὶ ἡμεῖς οὐκ ἄνευ Μετὰ μεσημβρίαν ξένοι καὶ ἐντόπιοι διηύσαμεν τὰς ὥρας ἐν ἀμοιβαίᾳ ἐπισκέψει. Ἰδίως δ' εὐχάριστος διήλθομεν ὥρας παρὰ τῇ διευθυντορίᾳ τοῦ σπουδαίου ἐν Κετίγγῃ ῥωσικοῦ παρεναγωγείου, ἐν ᾧ φοιτῶσι μαθητῆραι καὶ ἐκ τῶν ἀρίστων οἰκογενειῶν τῆς Δαλματίας, παρὰ τῇ θελκτικῇ Κυρίᾳ Μπόζο Πέτροβιτς, ἥτις καίτοι οὐδέποτε κατέλιπε τὴν Κετίγγην, ἀλλ' ἔλαβε μόνον τὴν ἀνατροφὴν τῆς ἐν τῷ βηθῆντι ῥωσικῷ παρεναγωγείου, θά ἡδύνατο νὰ διακριθῇ καὶ μεταξὺ τῆς ἐκλεκτοτάτης κοινωνίας, καὶ παρὰ τῇ Μητροπολίτῃ, ὅστις ἰδίως μοι ἐξέφρασε θερμῶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος αἰσθήματα. Περὶ δὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἔλαβον καὶ πάλιν ἀφορμὴν νὰ θαυμάσω τὸν σύνδεσμον καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἔθνους πρὸς τὸν ἡγεμόνα, καὶ τὸν διάφορον καὶ πρωτότυπον τρόπον τῆς ἐκδηλώσεως αὐτῶν. Ὅταν ὁ ἡγεμὼν δὲν εὐρίσκειται ἐν καλῇ ψυχικῇ διαθέσει ἢ ὅταν βηθῶς ἐκφράξῃ τοιαύτην ἐπιθυμίαν, ἐξέρχεται εἰς τὸν περίπατον μόνος μετὰ

τῆς Βοσβόδα ἢ ὑπαπιστοῦ τοῦ. Ἄλλως, ὅταν δὲν ἐκδηλαῖ τοιαύτην θέλησιν, κατ' ἔθος ἀπαντες οἱ παραινυγῆσαντες τὸν παρακολουθοῦσιν. Οὕτω δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐξήρχομεθα αἰκίας τινὸς μετὰ τοῦ ἐπιτετραμμένου τῆς Ἀγγλίας, ὅτε εἶδομεν μακρόθεν τὸν ἡγεμόνα, φαιδρὸν καὶ περιστοιχιζόμενον ὑπὸ δύο ἢ τριῶν Βοσβόδων, νὰ ἐξέρχεται τῶν Ἀνακτόρων ἀμέσως καὶ ὡς ἐὰν εἶχε δοθῇ σύνθημά τι, ἀπαντες οἱ Βοσβόδοι, οὗς ἀπῆντα καθ' ὅδον, καὶ αἱ ἐπισημότητες ἐσπευδον νὰ ἀσπασθῶσιν εὐλαβέστατα καὶ φυσικώτατα τὴν χεῖρά του καὶ νὰ τὸν περιστοιχίσωσι, καταλαμβάνοντες ὅπισθεν τοῦ ἡγεμόνος τὴν προσήκουσαν ἐκάστῳ θέσιν, ἀπαν δὲ τὸ πλῆθος προσετέθη βαθμυδῶν εἰς τὴν συνοδίαν, οὐχὶ ἐκ περιέργειας, ὡς πανταχοῦ συμβαίνει, ἀλλὰ κατὰ βῆμα καὶ ἐν σοβαρότητι, νομίζον ὅτι, περιστοιχίζον οὕτω τὸν ἡγεμόνα του, ἐκπληροῦ τὸ μᾶλλον εὐχάριστον καθῆκον. Παρασφθέντες δὲ καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τοῦ ἔθνους τούτου καὶ τοῦ βέβηματος, ἠμελησαμεν νὰ προστεθῶμεν εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἐξαιρετικῆς ἀμέσεως ἐδόθη ἡμῖν παρ' αὐτῶ θέσις. Ὁ τοιοῦτος τοῦ ἡγεμόνος περίπατος ἔχει μὲν πολὺ τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπιβάλλον, ἀλλὰ καὶ τὸ θεατρικὸν σινάμα δι' ὅσους ἐπιπολαίως πως κρίνουσι τὰ τοιαῦτα καὶ ἀγνοοῦσι τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ τόπου. Ἄλλ' ὅταν γνωρίζῃ τις τὰ ἔθνη τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἡγεμόνα, τὴν φύσιν τῆς σλαβικῆς φυλῆς, εἰδωλὸν τι πάντοτε ἐπιζητούσης, εὐρίσκει καὶ ἐν τῇ συνήθειᾳ ταύτῃ φυσικωτάτην ἐκδηλωσιν αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται τὸ κυριώτατον μέρος τῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους.

Ἐξακολουθοῦντες δὲ νὰ θεωρῶμεθα ὡς ξένοι τοῦ ἡγεμόνος, καὶ τὸ ἐσπέρως καὶ τὴν ἐπαύριον κατὰ τὸ πρόγευμα καὶ γεῦμα διήλθομεν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις. Ἐν στενοτέρῳ ἤδη κύκλῳ, εὐρύτερον ἡδύνατό τις νὰ συναστραφῇ καὶ διηγήσῃ μετὰ τῶν διαφόρων τοῦ Μαυροβουνίου ἐπισημοτήτων...

Μετὰ τριῶν περίπου ἡμερῶν διαμονὴν τὴν 12 περὶ τὴν πρωΐαν, δι' ὠραιωτάτης ἡμέρας, κατελίπομεν τὴν Κετίγγην, εἰπέρ ποτε καὶ ἄλλοτε ἀποκομίζοντες εὐαρέστους ἐντυπώσεις. Διὰ τῆς αὐτῆς δὲ ὁδοῦ ἐπανελθόντες εἰς Ῥιέικαν, μετ' εὐχαρίστου ἐκπληξέως εἶδομεν μετ' ὀλίγον, ἐλθόντας ἐκ Σκόδρας πρὸς προὔπαντησιν ἡμῶν, φίλους τινάς, συνοδεύοντας τὴν μητέρα καὶ γυναικαδέλφην τοῦ ἐπιτετραμμένου τῆς Ἀγγλίας καὶ τὴν σύζυγον τοῦ προξένου τῆς Γαλλίας. Ἐν μείζονι δὲ ἤδη κοινωνίᾳ καὶ πολλὰ ἔχοντες νὰ διηγηθῶμεν πρὸς ἐκείνους, ὧν ὁ μονήρης ἐν Σκόδρα βίος αὐξάνει τὸ φῶς φιλοπερίεργον τοῦ χαρακτῆρος, φαιδρῶς καὶ εὐθύμως διηύσαμεν τὸν ἐκ Ῥιέικας εἰς Σκόδραν πλοῦν καὶ περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐπανήλθομεν εἰς τὰ ἴδια.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΙΝΑΚΙΑΣ

Γ'

Εν Μονάχῳ τῆς 19 Ἰουνίου 1879.

Καλοκαιρινὸς χειμῶν.—Ἡ πρώτη Μαΐου καὶ ἡ σύνοδος τῶν μαγισσῶν.—Ὁ τράγος τοῦ ἀλλοῦ ζυθοποιεῖου.—Ἐκθέσεις ἀνθέων.—Σχολεῖον ἑορταί.—Ἡ πεντηκονταετηρίς τῶν γάμων τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας.—Θαλία σπουδαστῶν.

Τὴν ὥραν, καθ' ἣν γράφω ὑμῖν τὴν παρούσαν βροχὴ βαρύνει μαστίζει τὰς ὑέλους τῶν παραθύρων μου, καὶ ἀγρία μυκάται ἐξω ἢ καταγίγεις. Καὶ ὅμως ὁ Ἰούνιος βγαίνει πρὸς τὸ τέρας του, αἱ κασταναὶ καὶ αἱ φιλόφροι τοῦ ἀγγλικῶ κήπου ἔχουσι πυκνὰ φυλλώματα, καὶ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰσαρ κοσμοῦσι πολυανθείς πασχαλέαι καὶ νυμφαταί, πρὸ πολλοῦ δὲ ἤλθον αἱ χελιδόνες, αἵτινες βεβαίως οὐδαμῶς ἀνέμενον τηλικαύτην τῶν ἐλπίδων των διάψευσιν. Ἄν δὲ τοσοῦτω δριμύς ἐπῆλθεν ὁ Ἰούνιος, ὅποιος ἦν ὁ μὲν τῶν ἀνθέων, ὁ ποιητικὸς Μάιος; Αἱ ἐφημερίδες ἀνέφερον ὅτι ὄρη πάγων, ἐξιοθηθέντα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐκ τοῦ βορείου πόλου πρὸς τὰς γερμανικὰς ἀκτὰς, ἐπήνεγκον τὴν ἀσυνήθη ταύτην χειμασίαν. Ὅπως ἂν ᾖ, πόσον ἀληθὲς καὶ εὐλογος φαίνεται ἡ δοξασία τῶν γερμανῶν τοῦ μεσαιῶνος, οἵτινες ἐπίστευον ὅτι ἡ πρώτη τοῦ Μαΐου ἦν ἡμέρα ὠρισμένη οὐχὶ διὰ τὴν δρέπωσιν ἀνθῶν οἱ ἐριτάληπτοι, ἀλλὰ διὰ τὰς μαγίσσας καὶ τοὺς μάγους, οἵτινες, συνερχόμενοι τὴν νύκτα εἰς κορυφὰς ὄρεων, συνεκρότουσαν τὰς καταχθονίους αὐτῶν συνόδους, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σατανᾶ! Καὶ πῶς νὰ μὴ ἀποδώσωσιν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ διαβόλου τοῖς ὄπαδοῖς αὐτοῦ χορηγομένην ἐξουσίαν τοῦ ἐπιφέρειν χάλαζαν καὶ δυσκρασίαν ἄερον, βλέποντες ἴσως, ὡς εἶδομεν πολλὰκις ἐφέτος τὸν Μάιον οἱ ἐν Μονάχῳ, ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συλλήβδην πάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἐκτὸς τοῦ ἔαρος; Τὸν χειμῶνα διεδέχτο φθινόπωρον καὶ τοῦτο πάλιν θέρος· τὴν πρώτην χιῶν ἐκάλυπτε τὰς ὁδοὺς, μετὰ μεσημβρίαν δὲ καύσων ἀφόρητος, ἐπήρχετο πρὸς δικαιολογίαν ἴσως τῆς ἐπικλήσεως τῶν Νέων Ἀθηῶν, ἣν φέρει ὑπερφηρῶς τὸ Μόναχον, καὶ ἦν οὐδαμῶς δικαιολογούσι τὰ ψυχρὰ καὶ ἀνοῖρα χάριτος καὶ πρωτοτυπίαν οἰκοδομημάτων αὐτοῦ.

Καὶ ὅμως ἐωρτάσθη καὶ ἐνταῦθα ἡ πρώτη τοῦ Μαΐου καὶ ἐωρτάσθη, ὡς πᾶσαι ἐν Μονάχῳ αἱ ἑορταὶ διὰ σπονδῶν ζύθου. Τὸ Ζυθοποιεῖον τῆς αἰῆς, τὸ πασιγνώστον καὶ δημοτικώτατον Hoffbräuhaus, ἦν πλῆρες ἑκατοστῶν Θαμῶνων, κοσμοῦμενον δὲ διὰ χλοερῶν κλάδων, ἐλατῶν καὶ πίτυων, ἐφαίνετο ὡσεὶ προσπαθεῖν νὰ ἐξαλείψῃ τὰς ἐκ τῆς χιῶνος ἐντυπώσεις καὶ νὰ πείσῃ τὸν κόσμον ὅτι ἤλθεν ὁ μὲν τῶν ἀνθέων. Τὸ Αὐλικὸν Ζυθοποιεῖον, ἰδιοκτησίᾳ νομίζω τοῦ βασι-

λέως τῆς Πυυαρίας, καὶ τὸ προσοδοφορώτατον τῶν κτημάτων τοῦ στέμματος—διότι ἀποφέρει ἔτησίως εἰσόδημα καθαρὸν διακοσίων πεντήκοντα χιλιάδων περίπου δραχμῶν—εἶναι οἰκοδομημα παλαιότατον, ἀριθμοῦν αἰώνων ὄλων βίον, καὶ σχεδὸν συνομήλικον αὐτῆς τῆς πόλεως. Ὑπὸ τοὺς χαμηλοὺς τῆς αἰθούσης αὐτοῦ ὄλους, κἀθιναὶ παρὰ ξυλίνας σκυλοκοβροῦτους τραπέζας ζυθοβαρεῖς συμπόται, ἔχοντες πρὸ αὐτῶν λαγῆνους ζύθου, ἐν ᾧ οἱ πόδες των πλέουσιν ἐν τῇ βορρῳρῳ. Βλέποντες τὰς μορφὰς τῶν κραιπαλούτων Θαμῶνων, ἀμυδρῶς σκιαγραφουμένας ἐν μέσῳ πυκνῶν νεφῶν καπνοῦ, νομίζεις ὅτι παρίσταται ἐν τελετῇ τινι διονυσιακῶν ὄργων, ἦν ἐκ τῶν τάφων ἐξεληθόντα ἐορτάζουσι φάσματα σιληνῶν καὶ μαινάδων. Ἐξω, ἐν τῇ αὐτῇ, τὴ θεάμα εἶναι κἀπιὸς φαιδρότερον· οἱ συμπόται ἴστανται ὄρθιοι κρατοῦντες ἀνὰ χεῖρας τὰς λαγῆνας, καὶ φαίνονται ὡσεὶ σπεύδοντες νὰ γευθῶσι τοῦ θαυμαστοῦ ποτοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰπέλθωσι τὴν ταχίστην ἐκ τοῦ πανθαμιονίου ἐκεῖνου. Ἐν τινι αὐτοσχεδίῳ σκιαδὶ τρεῖς ἢ τέσσαρες μουσικὸι παιανίζουσι βακχικὰ ᾄσματα, ἅτινα ἐν χορῶ συνοδεύουσιν οἱ παριστάμενοι. Αὐτοὶ ἡ τελετὴ εἶναι ἐξαιρετικὴ, καὶ κατὰ τὰς πρώτας δεκαπέντε τοῦ Μαΐου ἡμέρας κινῶνται ἐν τῇ Αὐλικῇ Ζυθοποιεῖῳ ὁ κατ'ἐξοχίαν ζύθος, τράγος (Hasek) τοῦπίκλιν. —Οἱ φιλόλογοι ἐρίζουσι περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὀνομασίας ταύτης, οἱ πλείστοι δὲ συμφωνοῦσιν ὅτι παρεστῆθη κατ' ἀστέραν παρανόησιν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως Bihueck, ἐνθα τὸ πρῶτον κατεσκευάσθη. Ἄλλ' ὅμως ἡ τοῦ λαοῦ ἐτυμολογία ἴσως στριζίεται ἐπὶ λόγων ἰσχυροτέρων, ἀναμνηστικῶς τῶς τράγους καὶ τὰ τραγικὰ θεάματα τῶν διονυσιακῶν ἐορτῶν. Ὅπως δὴ ποτε τὸ ἐνδιαφέρον ἐν τῇ ζύθῳ τοῦτω δὲν εἶναι ἡ παραγωγή τοῦ ὀνόματος, ἀλλ' ἡ ποιότης αὐτοῦ, καὶ ἐμολογοῦμένως τὸ Αὐλικὸν Ζυθοποιεῖον ἐτήρησεν αὐτὴν ὡς ἦν τὸ πάλαι, ὡς ἐπίσης ἐτήρησεν ἀμετάβλητον τὸ μεσαιωνικὸν κατὰστημα ἐν τῇ καλαιᾷ αὐτοῦ μορφῇ καὶ τῇ προαιωνίᾳ ὑπαρότῃ. Ὑποθέτω δὲ ὅτι οὐκ ὀλίγοι τῶν τακτικῶν Θαμῶνων θὰ φρίττωσι καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ βελτιώσεως τῶν καθεστώτων, δι' ἧς ἀντὶ τοῦ συμφερέου, ἐν ᾧ βαρῶνται ἐξαισιος ζύθος, θὰ ἔγωσι πολυτελέστατα ἐσκευασμένον κατὰστημα, ἐν ᾧ ὑπὸ βελλαδοφόρον καὶ καθαρῶν θεραπόντων θὰ προσφέρηται ἐντὸς κομψῶν ποτηρίων νόθον καὶ ἀνοστον ποτόν.

Ἄλλ' αἱ τελεταὶ αἱ γινόμεναι ἐπὶ τῇ ἐπανόρθῳ τῆς καλῆς τοῦ ἔτους ὥρας δὲν περιορίζονται εἰς τὴν τραγοποισίαν ἐκεῖνην, θὰ ἤμεθα δὲ λίαν ἄδικοι, εἰ μὴ ἐπινοήμεθα μυθεῖν καὶ ἄλλων ἐργονεστέρων καὶ μᾶλλον ἐμπροσπόντων εἰς ἔθνος μέγα καὶ πεφωτισμένον. Αἱ ἐκθέσεις τῶν ἀνθέων καὶ αἱ τῶν σχολεῖων ἑορταὶ κατέχουσι τὴν πρῶ-

τὴν τάξιν. Ἐν ταῖς ἐκθέσεσι τῶν ἀνθέων, πρὸ τῆς ἀμυθῆτου αὐτῶν πληθῶς ἀδύνατον νὰ μὴ θυμῶσιν τις τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλοπονίαν τῶν κηπουρῶν, οἵτινες μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας κατορθοῦσι νὰ παλαίωσι κατὰ τοῦ ἀρχαίου αὐτῶν κλίματος. Ὁ δ' εὐτυχῆσαι νὰ συμμετάσχη σχολικῆς τινος ἐορτῆς τοῦ Μαΐου καὶ νὰ συνοδέωσιν τοὺς εὐθύμους θυμῶν τῶν παίδων ἐν ταῖς ἀνὰ τοὺς ἀγρούς καὶ τοῖς χωρίοις ἐκδρομαῖς αὐτῶν, νὰκούσῃ τὰς ἀφελεῖς ἐντυπώσεις καὶ τοὺς περιέργους διαλόγους αὐτῶν, παύει ἀπορῶν ἐπὶ τῇ ἐπιστημονικῇ τῆς Γερμανίας προόδῳ καὶ καταναεὶ τὴν τεραστίαν ἐπενέργειαν, ἣν ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς καθήλου μορφώσεως τοῦ ἔθνους ἐκπαιδευσις ἀγαθὴ καὶ εὐμέθοδος. Ἐν ἐκπαιδευσί, σκοπούση πρωτίστως τὴν μετὰδασιν εἰς τὸν μαθητὴν ἕσθη τὸ δυνατόν πλείονων θετικῶν γνώσεων, σπουδαιότατον θεωρεῖται ἡ στενωτέρη ἀσφῆνεια καὶ γνωριμία αὐτοῦ μετὰ τῆς φύσεως, ἦν ἴσαν ἀτελέως τὰ παιδιὰ προπάντων τῶν πόλεων γνωρίζουσιν. Ἐν ᾧ δὲ συγγρόνως ὁ καθαρὸς ἀήρ καὶ τὰ ἐν ὑπαίθρῳ παίγνια ζωογονοῦσι τὸ πνεῦμα, ὁ διδάσκαλος ἐπιλαμβάνεται πάσης ἐπιχειρήσεως ἵνα ἐξασκήσῃ τὸ πνεῦμα αὐτῶν δι' ἐρωτήσεων καταλλήλων καὶ εὐαρέστου συνδιαλέξεως. Ἐπέχει δ' ὁ διδάσκαλος παρὰ τοῖς παιδίοις τόπον πατρὸς ἑμα καὶ φίλου, ἀπαιτοῦν ἐπίσης παρ' αὐτῶν εἰς ἀντάλλαγμα ἀγάπης ἐγκαρδίου καὶ ἀνεπιβλήτου σεβασμοῦ.

Ἀπὸ τῶν ἐορτῶν τοῦ Μαΐου ἔλθωμεν εἰς τὰς τοῦ Ἰουνίου, τοῦ πλουσιωτάτου εἰς τελετὰς θρησκευτικὰς καὶ λιτανεῖας. Εἰς ταύτας προστετέθη ἐφέτος καὶ ἐορτὴ πολιτικὴ, σπανία καὶ ἐκτακτος, ἡ μᾶλλον ἐορτὴ οἰκογενειακῆ, ἧς κατὰ μέγα μέρος συμμετέσχε τὸ ἔθνος. Τὴν 11 Ἰουνίου συνεπληροῦτο πεντηκονταετηρίς ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν γάμων τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐτοκρατείας τῆς Γερμανίας. Ἐπανηγυρίσθησαν δὲ, ὡς συνειθίζεται πολλοῦ τῆς Βυρῳπκῆς, οἱ χριστοὶ καλούμενοι γάμοι τὴν δὲ πανηγυρίαν ταύτην, ἦν ὀλίγιστα ζεύγη συζύγων κῦτύχσαν νὰ τελέσωσιν, ἀπεφάσισαν σύμπασαι αἱ πόλεις τοῦ γερμανικοῦ κράτους νὰ λαμπρύνωσι διὰ τῆς συμμετοχῆς των.

Ἐπίσμεν ὅτι μέρος τοῦ ἔθνους ἐπανηγύρισεν τὴν ἐορτὴν ταύτην, καὶ ἀναμφισβῶτως ὁ λαὸς δὲν ἔγη ἀφορμὰς νὰ ᾖ εὐχαριστημένος ἐκ τῆς παρούσης καταστάσεως τοῦ τόπου. Ἄν οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι ἐξήτουν ἦτρον καὶ θεάματα, ὁ γερμανικὸς λαὸς ζητεῖ ἄρτον μόνον, ἡ δὲ πολιτικὴ τοῦ Βίσμαρκ ἀντὶ τοῦτου παρέχει αὐτῷ ἐορτὰς πενιγρὰς καὶ νέους φόρους. Μετὰ τὴν καθμείαν νίκην τοῦ 1871 ἡ Γερμανία φαίνεται καμπτομένη ὑπὸ τὸ βάρος τῆς σιδηρᾶς πανοπλίας, ἦν εἶναι ἠναγκασμένη νὰ φέρῃ, τάχιον

δ' ἢ βράδιον, ἐξαντλημένη καὶ ἀποκαμουσα θάποδιώσῃ ἀνευ πάλης εἰς τὴν ἰσχυρὰν καὶ ἀκαμαίαν αὐτῆς γείτονα, ἧσα διὰ βαρεῖων θυσιῶν κατέκτησεν. Ὁ εἰσρεύσας χροσὸς τῶν διεκατομμυρίων ἀναλωθεῖς οὐχὶ εἰς ἐπιρρῶσιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους, ἀλλ' εἰς πυρίτιδα καὶ πυροβόλα, ἐπήνεγκε πενλίαν ἀφόρητον, ἡ δὲ γερμανικὴ βιομηχανία καιρίως προσβλήθησεν καὶ ἐσημέραι φθίνουσα, ὑπέστη σπουδαίαν ἦταν ἐν Φιλαδελφίᾳ καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ παρουσιασθῇ ἐν τῇ παρισινῇ ἐκθέσει.

Οἱ τελευταῖοι μῆνες ἱκανὰ παρέσχον ἡμῖν θεάματα ἡγεμονικῶν οἰκογενειακῶν ἐορτῶν. Ἐν ᾧ ἐν Ἀμστελδᾶμῳ ἐτελοῦντο μεγαλοπρεπέστατα οἱ γάμοι τοῦ βασιλέως τῆς Ὀλλανδίας, ἐν Βιέννῃ συγγρόνως σχεδὸν ἐπανηγυρίζοντο μετὰ πρωτοφανοῦς πομπῆς οἱ ἀργυροὶ γάμοι, ἦτοι ἡ πεντεκαιεκοσαστηρίς τῶν γάμων τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας. Ἐν Βερολίνῳ δὲν ἀνεπτόγη τοσαύτη λαμπρότης ὄντως δὲ βασιλικῶς φερόμενος ὁ γερμανικὸς αὐτοκράτωρ ἀντὶ νὰναλώσῃ εἰς τοιαύτας ματαίας ἐπιδείξεις, ὥρσαν ἱκανὸν ποσὸν ὑπὲρ ἰδρύσεως εὐεργετικῶν καταστημάτων. Ἡ ἐορτὴ περιορίσθη κυρίως εἰπεῖν μόνον εἰς ἐκκλησιαστικὰς δεξολογίας, εἰς παρέλασιν τῶν σπουδαστῶν, εἰς φωτοχυσίας καὶ εἰς φροσῖα συγχαρητηρίων.

Τὸ Μόναχον ἐώρτασεν ἐπίσης, ὡς αἱ ἄλλαι γερμανικαὶ πόλεις τὴν ἡμέραν ταύτην. Ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ ἐψάλη δεξολογία, αἱ δ' ὁδοὶ πᾶσαι ἦσαν σημαυστολόιστοι. Κυρίως ὅμως ἡ ἐορτὴ ἐγένετο τὴν ἑσπέραν ἐν τῷ Ζυθοποιεῖῳ τοῦ Σωτῆρος, ἐνθα οἱ συρρεύσαντες τριχίλιοι περίπου πάσης τάξεως κάτοικοι τοῦ Μονάχου, ἀντὶ τοῦ ἐξαντληθέντος σωτῆρος περιορίσθησαν νὰ πῶσι ζύθον κοινὸν εἰς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐτοκρατείας.

Ἄλλὰ καὶ οἱ σπουδασταὶ τοῦ ἐνταῦθα Πανεπιστημίου δὲν ὑπέστησαν τῶν ἄλλων. Διοργανώσαντες θαλίαν (Commerz), διεσεύασαν καταλλήλως εὐρυτάτην αἴθουσαν ἐνὸς τῶν ἐνταῦθα ξενοδοχείων. Τῆς θαλίας μετέσχον μόνον οἱ σπουδασταὶ τῶν σωματείων καὶ οἱ ἀγαγεῖς, ὡς ἀποκαλοῦνται οἱ μὴ εἰς τοιαῦτα ἀνήκοντες, ἀλλ' ἀπεκλείσθησαν πάντα τὰ μέλη φοιτητικῶν συνδέσμων, διότι καὶ ταῦτα τῆς περιφρονήσεως καὶ τοῦ οἴκτου μόνον εἰσὶν ἀξία παντὸς σεβομένου ἑαυτῶν φοιτητοῦ σωματεῖον, ἀφ' οἷς οἱ τῶν συνδέσμων κανονισμοὶ ἀπαγορεύουσι τὴν μονομαχίαν καὶ τὴν πολυποσίαν. Τὴν θαλίαν ἐτίμησαν ὁ πρύτανης, πολλοὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τινες φιλισταταί, ὡς ἀποκαλοῦνται τὰ ἀποπερατώσαντα τὰς σπουδὰς των καὶ κατέχοντα κοινωνικὴν τινα θέσιν μέλη τῶν σωματείων. Τὴν ἔδραν τοῦ προέδρου κατέλαβον ἀλληλοδιαδόχως πρὸς ἄρσιν πάσης ἀντιζηλίας ἀπαντες οἱ πρεσβύτεροι ἢ πρέ-

δραϊ τῶν σωματείων καὶ μετὰ ταῦτα καθιγγεται. Οἱ συμπόται ὑπερέβαιον τοὺς τριακοσίους. Πάντων δὲ διακρίνοντο οἱ τῶν σωματείων σπουδασταί, μὲ τὰ πολύγροα πιλίδια, τὰς ταινίας καὶ τὰ ὑψηλὰ αὐτῶν ὑποδήματα. Βικαστος συμπότης εἶχε πρὸ αὐτοῦ τὸ φυλλάδιον τῶν ψαλτησομένων ἁσμάτων καὶ τὴν ἀπαραίτητον τοῦ ζύθου λάγηνον.

Ἡ μουσικὴ προανέκρουσεν ἐμβατήριον, μετὰ δὲ τοῦτο ὁ πρόεδρος ἐσήμανε τὴν ἐναρξιν τῆς τελετῆς, κρούσας ἰσχυρῶς τὸ ξίφος του ἐπὶ τῆς τραπέζης. Οἱ πρόεδροι πάντων τῶν σωματείων ἐμιμήθησαν αὐτόν. Τότε ὁ πρόεδρος ὑπέδειξε τὴν σελίδα τοῦ φυλλάδιου, ἐν ἣ τὸ ψαλτησόμενον ἔσμεα, μετὰ τάξεως δὲ καὶ ἀρμονίας, ἄνευ πλειότερον παντὸς ἄλλου διεγείρουσιν ἐν τοιαύτῃ περιστάσει τὸν θαυμασμόν, ἔψαλαν πάντες ἐν χορῶ. Τὰ προεδρικά ξίφη, κρούμενα ἐπὶ τῶν τραπέζων, ἐδήλουν τὸ πέρας ἐκάστης στροφῆς.

Τὰ πλεῖστα τῶν τοιαύτων ἁσμάτων, ὃν ἡ συλλογὴ ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ἐράνου φοιτητικῶν γενεῶν αἰώνων πανεπιστημιακοῦ βίου, ἔχουσι τὴν χάριν καὶ τὴν δόξαν τῶν δημοτικῶν. Ἄγρια ἀνθή, δριμύ ἀποπνέοντα ἄρωμα, παρέχουσιν εἰκόνα πιστὴν τῶν γενναίων αἰσθημάτων τῆς σπουδαζούσης νεολαίας, ἀλλὰ τῆς νεολαίας τῶν παρελθουσίων χρόνων. Παρατιθέμεθα ἐνταῦθα μετὰ φόρου ἐνός τούτων, ἁσματος ἀρχαιοτάτου, ἂν καὶ, ἐκλιπούσης ἐν τῇ μεταφράσει τῆς ἐκφραστικῆς βραχυλογίᾳ καὶ τῆς δυνάμεως τῶν λέξεων τοῦ πρωτοτύπου, ἀμυδρὰν μόνον τοῦτου ἰδέαν ἢ ἀπαράσχωμεν τῷ ἀναγνώστῃ.

«Συγχοροῦσατε τὰ κύπελλα! Ζήτω τὸ Μόνυχον, ζήτω! Οἱ Φιλισταῖοι, φίλοι μας, τὸν σπουδαστὴν ὡς βλέπουσιν, ἔλευθερία τί ἐστὶ ἀμύσει; ἔνοσόν. Ἐλεύθερος ὁ σπουδαστής, ἔλευθερος ὁ σπουδαστής!

«Συγχοροῦσατε τὰ κύπελλα! Ζήτω ἡ πατρίς, ζήτω! Ἔστε πιστοὶ τοῖς ἱεροῖς ἰθίμοις τῶν πατέρων, ὅπ' ὄψιν πάντο' ἔχοντες; καὶ τὰς μελλούσας γενεάς. Ἐλεύθερος ὁ σπουδαστής! κλπ.

«Συγχοροῦσατε τὰ κύπελλα! Ζήτω ὁ ἡγεμῶν, ζήτω! Τὰ παλαιὰ μας δίκαια ὅα προστατεύει εἶπε, κ' ἡμεῖς ἀγάπην πρὸς αὐτὸν ὡς τρέφωμεν θερμῶν. Ἐλεύθερος ὁ σπουδαστής! κλπ.

«Συγχοροῦσατε τὰ κύπελλα! Ζήτω ὁ ἔρωσ, ζήτω! Ὁ μὴ τιμῶν τῆς γυναικὸς τὸ γυναικεῖον πνεῦμα, καὶ πᾶν γυναικῶν αἶσθημα νὰ ἐκτιμῆσθαι ἀγνοεῖ. Ἐλεύθερος ὁ σπουδαστής κλπ.

«Συγχοροῦσατε τὰ κύπελλα! Ζήτω ἡ βῶμη τοῦ ἀνδρός, ζήτω! Τὸν ἀνίκανον νὰ ψάλλῃ, νὰ ἐρεῖ καὶ νὰ πίνῃ, μὲ πλῆρες οἴκτου βλέμμα προσβλέπει ὁ σπουδαστής. Ἐλεύθερος ὁ σπουδαστής κλπ.

«Συγχοροῦσατε τὰ κύπελλα! Ζήτω ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου, ζήτω! Ὁ τὴν ἀλήθειαν εἰδὼς ὅμως μὴ λέγειν ταύτην, εἶναι τῆς γῆς βέρος βαρὺ καὶ καθαρὸν οἰκτρῶν. Ἐλεύθερος ὁ σπουδαστής! κλπ.

«Συγχοροῦσατε τὰ κύπελλα! Ζήτω πᾶσα γενεὰ πράξις, ζήτω! Ὅστις δειλῶς τὰ ἔργα του σταθμίζει ἐκ τῶν προτέρων, ὅπου ἰσχύς, τὴν κεφαλὴν θὰ κλινῇ εὐπειθῆ. Ἐλεύθερος ὁ σπουδαστής! κλπ.

«Συγχοροῦσατε τὰ κύπελλα! Ζήτω ὁ σπουδαστής, ζήτω! Ἔσσι; οὐδ' ἡ συντέλεια ἐπέβη τῶν αἰώνων, ἔσο

πιστός, ἢ σπουδαστής, καὶ ἐνθυμῶς κ' ἡμᾶς. Ἐλεύθερος ὁ σπουδαστής! κλπ.»

«Ὅτε ἐψάλλετο ἡ ὠραία αὐτὴ στροφή, ἐπήλθε τις διατάραξις τῆς ἀρμονίας. Πολλοὶ τῶν φοιτητῶν δὲν ἔψαλλον κατὰ τὴν ἐπίσημον ἔκδοσιν, προτιμώντες ταύτης παραλλαγὴν ἄλλην, συμφωνοτέραν πρὸς τὰ πράγματα, τήνδε.

«Ὁ τὴν ἀλήθειαν εἰδὼς καὶ λέγων ἔλευθερος, κοίματ' εἰς ἀστυνομικὴν ἀφείκτως φυλακὴν!»

Ἄς μὴ παραλίπωμεν νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ἐψάλλη καὶ τὸ ἀπαραίτητον κόσμημα τοιαύτων τελετῶν τὸ «Gaudemus igitur, juvenes dum sumus» (Εὐφρονηθόμενοι ποιηγάρων, νέοι ἐστ' ἂν ὤμεν), καὶ τὸ θρηνοῦν τὴν κατάπτωσιν, εἰς ἣν οἱ παλαιοὶ εὐθυμοὶ σπουδασταὶ περιήλθον.

«Σύνοφρος ὡς ὑπέλληλος; ἢ εἰς ἐκθέσεις γράφει, ἄλλος συντάσσει ἀγωγάς, ἄλλος διδάσκει στίχων, ἄλλος ἀμαρτωλῆς ψυχῆς φέρει εἰς θεογνωσίαν, καὶ ἄλλος τῆς σαθρῆς αὐτῶν μπάλωναι κατοικίαν.

«O jerum, jerum, jerum, o quae mutatio rerum!»

Τὸ ἄσμα ἐπικρολοῦσι πρόποσις, εὐτυχῶς σύντομος πάντοτε. Αἱ τῶν διαπρεπῶν καθηγητῶν Bursian καὶ Prinz ἐπέστρεψαν τὰς γενικὰς ἐπευφημίας.

Ἡ τελετὴ ἔληξεν, ὑποφωτισμένης τῆς πρωίας. Πολλοὶ πῖθοι ζύθου ἐκνεώθησαν, καὶ πολλοὶ τῶν συμπητῶν ἐπέστρεψαν εἰς τὰς οἰκίας των. *Ἰαθῶντες εἶνα πῖθκοι ἢ περθεοῦντες ὡς γάτοι.*

ΒΕΛΓΙΟΣ

ΠΙΘΗΚΟΙ ΒΑΛΑΝΤΙΟΤΟΜΟΙ

Τόμους ὅλους ἠδύνατό τις νὰ πληρώσῃ ἐάν ἤθελε νὰ περιγράψῃ διάφορα εὐφυῆ κατορθώματα ζῶων ἐξησκημένων. Ἐν γένει ἡ ἀσκησις τῶν ζῶων συνίσταται εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν κινήσεων καὶ γυμνασμάτων πρὸς τέρψιν μὲν τῶν θεατῶν, ὠφέλιαν δὲ καὶ κέρδος τῶν κυρίων των. Ἄλλ' Ἄραφ τις ἐπενόησέ τι εὐφύεστερον, ἐδίδαξε τὸν πῖθκόν του τὸ βελαντιοτομεῖν, αὐτὸ δὲ διηγείται ἡ γαλλιστὶ ἐκδιδομένη ἐφημερὶς *Φίρος τῆς Ἀλεξανδρείας*.

«Φωτογράφος τις τῆς πόλεως ἡμῶν (Ἀλεξανδρείας) διατρέβων ἐν Μανσοῦρα, ἐπινεν ἠδουκαθῶς τὸν καφέ καὶ τὸν καπνὸν του παρὰ τὴν θύραν καφεπωλείου τινός. Ἄραφ δὲ τις ἔχων πῖθκον πεπαιδευμένον προσῆλθεν ἵνα διὰ τῆς ἐπιδείξεως τῶν γνώσεων τοῦ πῖθκου του συλλέξῃ ὀλίγα τινὰ κεράτια.

Μετὰ διάφορα παιγνίδια ὁ πῖθκος ἦλθε πρὸς τὸν φωτογράφον, ὅστις μετὰ χαρᾶς τὸν ἐνώπυσσε, τὸ δὲ ζῶον ὡς καλῶς ἀνατεθραμμένον ἀνταπέδωκε τὰς θωπεύσεις, ψάψον ἑλαφρῶς τὴν θωπεύουσαν αὐτὸ χεῖρα, μετ' ὃ ἀπεμακρόνθη μετὰ τοῦ ὀδηγοῦ του.

Ἀλλὰ μετ' αὐτὸ πολὺ ὁ φωτογράφος παρατήρησεν ὅτι ἐκ τῶν τριῶν δακτυλίων οὓς εἶχεν, ἔλειπον οἱ δύο.

1. Kinen Affen bekommen==μῆθόν. Kitzenjammern==ἐπιλογαζαία.

Ἐνθυμηθεὶς δὲ ὅτι πρὸ ὀλίγου ἐπαιξε μετὰ τοῦ πῖθκου καὶ ὑποπτεύσας ὅτι ἐκεῖνος ἦτο ὁ κλέπτης, προσῆλθεν εἰς τὸν μουδίρην (τὸν διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας) ὅστις προσκαλεσάμενος τὸν πῖθκον καὶ τὸν κύριόν του ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ πῶς ἔγινε τὸ πρᾶγμα. Ἰδὼν δὲ ὅτι ὁ φωτογράφος εἶχε ἕνα ἐπὶ δακτύλιον, εἶπεν αὐτῷ νὰ τείνῃ τὴν χεῖρα πρὸς τὸν πῖθκον, ὅστις ἐπαναλαβὼν τὰς θωπεύσεις, ἀφῆρεσεν ἀπὸ τοῦ δακτύλου τὸ δακτύλιον μετὰ πλείστης ὄσης δεξιότητος. Τοῦτο δ' ἐπράχθη νὰ ποδειχθῇ. Ἀνακαλυφθέντος τοῦ κλέπτου, ἔλαβεν ὁ φωτογράφος τὰ κοσμηματά του, ὁμῶς ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε θὰ θωπεύσῃ πῖθκον εἴτε καλῶς ἀνατεθραμμένον εἴτε κακῶς.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 12 Ἰουνίου 1870. Ν*

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ ΔΟΥΒΑΑ

Πρὸ εἰκοσαετίας ὁ ἐν Παρισίοις κρεσπώλης Duval (γεννηθεὶς τῷ 1811 ἀποβιώσας τῷ 1870) ἴδρυσεν τὰ καλούμενα bouillons Duval ἢ bouillons économiques, οἰκονομικὰ ἐστιατόρια, ἅτινα κατέστησαν τὸ ὄνομα του λίαν δημοτικῶν ἐν Παρισίοις, ἕνεκα τῆς καθαριότητος καὶ τῆς εὐθηνίας προσελκύσαντα πολλοὺς τῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως καὶ τῆς τῶν ὑπαλλήλων. Ἐν ᾧ δὲ ἐν ἀρχῇ παρετίθετο ζῶμος μόνον καὶ βραστόν βόειον κρέας, βραδύτερον, ἕνεκα τῆς μεγάλης συροῆς καὶ τῆς ἀπαιτήσεως τῶν πελατῶν ἐπολλαπλασιάσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν φαγητῶν.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Duval συνέστησεν ἐν μόνον ἐστιατόριον, κατ' ἔτος δὲ συνίστα νέον, καὶ βραδύτερον, ὅτε αἱ ἐργασίαι αὐτοῦ ἔλαβον μεγάλην ἐπίδοσιν, συνέστησεν ἐταιρίαν διὰ μετοχῶν, ἣ τις ἠΐζησεν ἐπὶ πολὺ τὸν ὑπάρχοντα ἀριθμὸν τῶν ἐστιατορίων.

Ἴνα δὲ γευματίσῃ τις καλῶς ἐν τοῖς ἐστιατορίοις τούτοις πρέπει νὰ πληρώσῃ 1,50—2 φράγκων. Τὸ χειρόμακτρον πληρῶνεται 5 λεπτά, ὁ ζῶμος 15, τὸ βραστόν κρέας 30, τὰ χορταρικά 20, τὸ πιφτέκι καὶ κοττάλετα 35, τὸ ψιττὸν καὶ οἱ ἰχθῦς 50, τὰ ὀπωρικά 15, ἡ ἡμίσεια φιάλη οἴνου 40 λεπτά κτλ.

Ἄριστα δὲ εἶναι διοργανωμένη ἡ ὑπηρεσία τῶν ἐστιατορίων τούτων. Ὁ εἰσερχόμενος λαμβάνει παρ' ὑπαλλήλου, κατὰ τὴν εἴσοδον ἱσταμένου, ἔντυπον κατάλογον φαγητῶν μετὰ τῶν τιμῶν αὐτῶν, κάθηται ἐπὶ καθαρᾶς μαρμαρίνης τραπέζης καὶ παραγγέλλει εἰς κομψὴν θεραπεινίδα σπεύσασαν νὰ λάβῃ τὰς διαταγὰς του, ὅ,τι ἐπιθυμεῖ νὰ φάγῃ. Ἡ θεραπεινὴ σημειεῖ διὰ μολυβδοκονδύλου ἐπὶ τοῦ καταλόγου, τὰ δοθέντα φαγητά, ὁ δὲ ξένος δεικνύει τὸν κατάλογον εἰς τὴν ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων, καὶ ἀφοῦ πληρώσῃ, τὸν παραδίδει εἰς τὴν ἐπὶ τῆς εἰσόδου ὑπαλλήλον, παρ' οὗ καὶ παρέλαβεν αὐτόν. Διὰ τοῦ τρόπου

δὲ τούτου ἡ ἐξέλεξις τῶν ἡμερησίων εἰσπράξεων καθίσταται λίαν εὐχερής.

Ἐν τῆς ἐκθέσεως τῆς ἀναγνωσθείσης κατὰ τὴν συνέλευσιν τῶν μετόχων τῆς 16 παρελθόντος μαρτίου τῶν *Ἐστιατορίων Δουβάα*, ἐξάγεται ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1878 αἱ ἐργασίαι αὐτῶν ἦσαν πολὺ πλείονες ἕνεκα τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως. Κατὰ τὸ ἔτος 1878 παρετέθησαν 5,316, 713 γεύματα εἰσπραχθέντων 13,614,584 φράγκων, ἐξ ὧν 2,035,621 ἦτο κέρδος. *κ

Ἀνέκδοτον τοῦ

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι τοῦ Γουλιέλμου ἀναφέρεται τὸ ἐπόμενον νόστιμον ἐπεισόδιον τῆς πρώτης εἰς Γαλλίαν ἐπισκέψεως τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας Βικτωρίας τῷ 1843 Βασιλευστος Λουδοβίκου τοῦ Φιλίππου. Ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς περιεπάτει ἐν τῷ κήπῳ μετὰ τῆς βασιλίσσης, δρέψας ὠραῖον ῥοδάκινον ἔδωκεν αὐτῷ τῇ Βικτωρίᾳ ἣτις ἐπεθύμησε νὰ τὸ φάγῃ. Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ καθαρῶσαι; δὲν ὑπῆρχε πρόχειρον μαχαίριον. Ὁ βασιλεὺς τότε ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου του εὐτελεὲς μαχαιρίδιον εἶπε μειδιῶν

«Ὁ ζήσας ὡς ἐγὼ μὲ μόνον δύο φράγκα τὴν ἡμέραν, πάντοτε ἔχει ἐπάνω του μαχαιρίδιον.»

Καὶ πάντες οἱ περισσώτεροι ἐμειδίσαν διότι ὁ βασιλεὺς ἀνέμνησεν αὐτοὺς τὴν ἐν Ἑλβετίᾳ ἀπορίαν καὶ πτωχείαν του, ὅτε ἠναγκάζετο νὰ πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν μετεργόμενος τὸν προγυμναστήν τῶν μαθηματικῶν. Κυρία Ε**

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Δ'

ΤΗ ΚΥΡΙΑ Χ' — ΕΙΣ ΜΕΘΙΟΛΑΝΑ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 11 Ἰουνίου 1870.

Σοῦ γράφω καὶ σήμερον εἰς Μεθιόλανα, διότι, μὴ λαβοῦσα ἐπιστολὴν σου αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα, δὲν ἔξυρῶ ποῦ ἀλλοῦ νὰ διευθύνω τὸ γράμμα μου. Ἐίμαι τοῦλάχιστον βεβαία τοιουτοτρόπως, ὅτι ἡ ἐπιστολή μου θὰ σὲ πᾶρῃ τὸ κατόπιν, καὶ θὰ σὲ φθάσῃ ἐπὶ τέλους ὅπου εὐρίσκεσαι, χωρὶς νὰ πάθῃ ὅ,τι φοβοῦμαι ὅτι ἐπαθεν ἡ ἰδικὴ σου εἰς τὸ ἐλληνικὸν ταχυδρομεῖον. Τί τὰ θέλεις ἡμῶς; ἤθελα πολὺ νὰ εἶχες ἠδὲ φθάσει εἰς τὴν λίμνην τοῦ Κόμου. Πρῶτον, διότι θὰ ἐπέγραφον μὲ ἀρχαιολογικὴν ὑπερφάνειαν τὴν ἐπιστολήν μου: *Ἡς Ἀθρίου Αἰγυπτη*, καὶ θὰ σοῦ ἐδεικνυον τοιουτοτρόπως σοφίαν γεωγραφικὴν, τὴν ὅποιαν βεβαίως δὲν θὰ ἐπερίμενες, διότι δὲν ὑποπτεύεις σὺ—ἡ ἀκκος καὶ ἐνουσιώδης φύσις—ὅτι ἀρκεῖ τις νὰ φυλλομετρήσῃ ἐπ' ὀλίγα μόνον λεπτά τὸν πρῶτον τυχόντα ἐρυθρόφυλλον Ὀδηγόν, διὰ νὰ μάθῃ πῶς ἔλεγον οἱ παλαιοὶ τὴν λίμνην, τῆς ὁποίας αἱ ὄχθαι Ὀσάκουον ἐρέτας τὰ θαυμασικὰ

σου επιφωνήματα. Δεύτερον, διότι θά είχα άφορμήν, άπαντώσα εις τας ίδιόκας σου έντυπώσεις, να φλυαρήσω και εγώ όλίγον περί τής μαγευτικής εκείνης λίμνης, και να γεμίσω κάπως τό σημειώνόν μου γράμμα, τό όποϊόν κινδυνεύει τόρα να μείνη κενόν, κενότατον και πτωχόν. Διότι, —τί να σου τό κρύπτω άγαπητή μου;— αι Άθηναι, όσον και άν έξογκοδύνται όπως δμοιωθώσι με τας εύρωπαϊκάς μεγαλοπόλεις, όσον και άν άντιγράψωσι— με στραβόν, έννοείται, χάρακα—τόν δυτικόν πολιτισμόν, όσον και άν έτελειοποιήθησαν κατά τό φαγητόν, τήν ένδυμασίαν και τας διασκεδάσεις, μένουσιν όμως πάντοτε και είνε πόλις μικρά, μικροσκοπική, μικρόσοφος και μικρολόγος, μ' όλας δέ τας έβδομήκοντα δύο χιλιάδας κατοίκων, τας όποιας έχουσι σήμεραν κατά τήν τελευταίαν άπογραφήν, δέν παρέχουσιν όμως ύλην δι' έπιστολάς έβδομαδιαίας, όποιας τας θέλεις σύ, . . .—φλυάρους δηλ., λεπτομερείς και παραγεμισμένους με νέα, —με νέα, έννοείται, περίεργα και ένδιαφέροντα, άσχετα με τήν πολιτικήν, μη μετέχοντα κακογλωσσίας, άποτασσόμενα δέ τή Σατανά και πάση τή πομπή αυτού. Πού να τά εύρω λοιπόν εγώ, αυτά τά νέα; Να τά δημιουργήσω; Ούτε τό θέλεις, ούτε, άν τό ήθελες, έχω αυτήν τήν ικανότητα. Δέν μου μένει άλλο, ή να επιχειρήσω λεπτομερή άνάλυσιν τής Perichósis και του Oeil ενό, τά όποια δίδει τόρα ή γαλλική έταιρία του Φαλήρου. Άλλά και γνωρίζεις και γνωρίζω και γνωρίζωμεν όλοι, εκ τής ένδόξου ιστορίας του έν Άθηναις γαλλικού θεάτρου, τά μουσικά αυτά άριστουργήματα, ών δικαιοί τον τίτλον αυτόν άναντιρήτως ή καθ' εκάστην έσπέραν πυκνή σύρρη του κοινού επί των αναπαυτικών κάμων του θεάτρου. Να σου άπαριθμήσω τά παντοειδή πολυμικά πλοία, άτινα σταθμεύουσι τόρα εις τό φάληρον; Να σου περιγράψω τό cricket των Άγγλων ναυτών, ούτινες με άπαραμείωτον εύσυνειδησίαν παρέχουσι καθ' έσπέραν σχεδόν εις τό περίεργον κοινόν τό διασκεδαστικόν αυτό θέαμα, ως θεατρικόν τινα πρόλογον ούτως είπειν; Άλλ' ή περιγραφή μου δέν θά είχε κόνεν θελήγητρον διά σε, ήτις ήξεύρω πόσον αηδιάζεις τούς άνδρας, όταν παίζουσιν ως παιδιά. "Οστε, άφού και καλά θέλεις νέα Άθηναικά, ήξεύρεις τί συλλογίζομαι; Να πάρω κατά σειράν τά σχολεία και τά παντσειδή εκπαιδευτήρια των Άθηνών, τά όποια κάμνον τόρα τας έξετάσεις των, και να σου καταστρώσω λεπτομεροστάτην έκθεσίαν του αποτελέσματος των. Τό πράγμα δέν θά ήτο πληκτικόν όσον υποθέτεις, ούτε διδακτικόν μόνον, αλλά και κωμικόν έν μέραι και πολύ όπως δήποτε εύάρεστον. Θα ήρχιζα, φαντάσου, από τας άγγελίας των διευθυντών και τά εκ προκαταβολής επαινετικά διάφορα των εφημερίδων. Θά μετέβαινον κατόπιν

εις τούς πανηγυρικούς λόγους των διδασκάλων, ούτινες, ως μεγάλα παιδιά, έχουσι και αυτοί τήν άθίαν επθυμίαν να κάμωσι τήν επιδειξίαν των. Θά σου άνέφερα μερικάς φράσεις των διδασκαλικών αυτών άγορεύσεων, αίτινες μου ένθύμισαν τον θαυμάσιον έκείνον δορισμόν: «Παιδεία έστί γνώσις συνειδήσεων τής ανθρωπότητος καθόλου φύσεως», δι' ου γυμνασιάρχης τις ποτέ έπροσημίασε τον έναρκτηριον των έξετάσεων λόγον του. Θά σου άμνησθώμενα των διδασκάλων τας έρωτήσεις και τας άπαντήσεις των μαθητών, τας συζητήσεις των γονέων και των θεατών τά σχολία. δέν θά παρέλειπα να σου περιγράψω τας λευγείμονας ως περιστερής μαθητρίας και τήν ένδυμασίαν των διδασκαλικών, προσπαθούσαν να συμβιάσω τήν διδασκαλικήν σύβαρότητα προς τήν κοσμικήν φιλαρειαίαν. Θά σου άνήγγελλα και εγώ, ως αι εφημερίδες, τά όνόματα των τάδε μαθητών και των δεινα μαθητριών, όσαι εγοήτευσαν τούς άκροτάς διά των εύφυών των άπαντήσεων, και επί τέλους θά άνέγραψον τούς θριάμβους εκάστου εκπαιδευτήριου, συμφώνως προς όσα δημοσιεύουσι συνήθως περί αυτών οι διευθυνταί των, οι διδάσκαλοι, οι φίλοι των, ή και των παιδιών αυτών οι γονεΐς, ούτινες νομίζουσιν, ότι δέν είνε άρκετή ή επιτυχία των τέκνων των, άν δέν τυπωθή και τό όνομά των εις μίαν εφημερίδα. Άλλ' όλος αυτός ο κόπος μου θά ήτο περιττός διά σε, ήτις λαμβάνεις όλας σχεδόν τας καθημερινάς εφημερίδας των Άθηνών, και θά έχης έπομένως έγκαιρους και νωπάς και λεπτομερείς πάσας τας περί των έξετάσεων των σχολείων μας ειδήσεις.

Τί λοιπόν να σου γράψω, άφού πρέπει όπως δήποτε να γεμίση ή επιστολή μου; Να σου γράψω, ότι, άφ' ότου ήρισαν να πνέωσιν οι έτησίαι, έχομεν πάλιν τόσον έν Άθηναις κονιορτόν, ώστε, άφού αι έβδομήκοντα δύο χιλιάδες κάτοικοι τής πρωτευούσης τρώγουσι και βοφούσι καθ' ήμέραν τρισμείγιστον αυτού ποσόν, μένει πάλιν τόσον πολύς, ώστε κινδυνεύει να μας θάψη όλος; Τό πράγμα δέν είνε νέον. Είνε τόσω παλαιόν, ώστε, ως γνωρίζεις, αι προμήτορές μας γυνεΐς Άθηναιζή εκαυχώντο ότι έφύτρωσαν από τήν κόπην αυτήν τής πατρίδος των, ως έπίστευον ότι έφύτρωσαν και οι τέττιγες, και εκόσμου τήν κόπην των διά τουτο με τέττιγας χριστούς, όπως ήμεις σήμεραν, με όλιγοτέραν έννοείται καλλισθησίαν, κοσμούμεν αυτήν με τριγευμένα πτηνά και με ξηρούς χρυσοκωνοθάρους! Τί τά θέλεις όμως, φιλτάτη μου! παλαιόν ή νέον, τό πράγμα είνε όχληρότατον και άκαθέστατον. Έχουσι και ή Νεάπολις και ή Άλεξάνδρεια και άλλαι πόλεις κονιορτόν, άλλ' ο ίδιός μας κονιορτός, ο κονιορτός εκείνος, από τον ύπαινον ύπάρχει φάβος ότι θά φυτρώσουσι μίαν ήμέραν οι μέλλοντες

κλασικοί κάταικοι των Άθηνών, είνε κάτι τι ξεχωριστόν και μέχρις άπελπισίας άφορητόν! Είνε έχθρός φοβερός και άκαταμάχητος, όστις σε πολυεΐ μακρόθεν και εκ του συστάδην, μετά παρήρησίας συνάμα και ύπουλότητος, και κατά του όποίου ουδέμια είνε δυνατή ύπεράσπισις. Καυ τυφλώνει τούς όφθαλμούς σου παραγεμίζει τό στόμα, σου φράττει τά ότα, σου ξηραίνει και αυτόν σου τον λάρυγγα, διότι αναγκάζεσαι επί τέλους να τον αναπνεύσης θέλουσα και μη θέλουσα. Είς μάτην κλείεσαι εις τήν οικίαν σου—σε παρακολουθεΐ διά τής ύρας, εισέρχεται διά των παραθύρων, εισέρχεται διά των ύέλων, και—μα τήν αλήθειαν—νομίζει, ότι και διά των τοίχων αυτών εισχωρεί! Σημείωσαι δέ, ότι όπως ο άνατολίτης υπό τό πεπωμένον, κύπτομεν και ήμεις οι δυστυχεις τήν κεφαλήν υπό τό παντοδύναμον κράτος τής θεομηΐας, ύποτασσόμεθα εις τήν μάστιγα του κονιορτού, και ουδ' επιχειρούμεν καν πλέον να τον πολυμήσωμεν. Άπεπειράθημεν άλλοτε να τον συναθροίζωμεν από τας όδούς και να τον ήπτωμεν έξω τής πόλεως, άλλ' άφού είδομεν ότι ο άδάμαστος ήμών έχθρός επανήρχετο και πάλιν όργίλος επί πτερυγών άνέμων, είδοκαμεν τόπον τή όργή, και παρητήθημεν τής άνίσου και ανωφελούς πάλης, σκεφθέντες φρονιμώτατα ως ο εύφυής εκείνος ύπηρέτης, όστις δέν εκαθάριζε τά λασπώμενα ύποδήματα του κυρίου του, διότι, συλλογίζετο, έμελλον και πάλιν μετ' όλίγον να λασπωθώσι. Τόρα καταβρέχομεν μόνον ένίστε. Ημέραν παρ ήμέραν μόλις, ή κάλλιον είπειν νύκτα παρά νύκτα—διότι και τουτο γίνεται πολύ μετά τήν δύσιν του ήλιου (τοσουτος βλέπεις, είνε ο φόβος μας!)—περιφέρονται εις τινας των δρόμων ίσχνολι τινες, κατεσκληρότες και πεφοβισμένοι ήμίονοι, σύροντες, όπισθεν των σαθρά τινα βαρέλια, τά όποια λασπώνουσι πού και πού τον δρόμον, αέθονται δέ θρησκευτικώς τό πλείστον μέρος του κονιορτού, όστις εύθως κατόπιν των έξερείται θυμώδης και περικαλύπτει και ήμιονηλάτην και ήμίλον και βαρέλιον. Έχουσι δέ τότε οι διαδάται διπλήν διασκέδασην: τήν μίαν θερινήν, τον κονιορτόν και τήν άλλην χειμερινήν, τήν λασπην. Λέγουσιν έν τούτοις πολλοί, ότι δέν είνε δεισιδαίμων φόβος ή αιτία τής προς τον κονιορτόν ανοχής μας, άλλ' άλλη τις πεζότερα και πραγματικώτερα, . . . ή έλλειψις ύδατος. Ίσως έχουσι δίκαιον. Φοβούμαι όμως, μη και τά δύο συμπύπτουσι. Διότι, τέλος πάντων, δέν ήτο δυνατόν με τό όλίγον εκείνον νερόν τό όποϊόν έχομεν διαθέσιμον να καταβρέχωμεν περισσότερους δρόμους καθ' εκάστην παρ' ήμεις να λασπώνωμεν όλιγοτέρους ήμέραν παρ' ήμέραν; Η σκέψις μου, βλέπεις, δέν έχει άξιώσεις επιστημονικής βαθύτητος, άλλ' είνε απλή τις και πρόχειρος ιδέα, ή όποια απο-

ραΐ πως δέν έρχεται και εις των άρμόδιων τον νοϋν.

Όπως δήποτε τό ζήτημα των ύδάτων τής πόλεως μας αποκτά καθ' ήμέραν μεγαλειότεραν σπουδαιότητα, και πολύ επικαιρώς έδημοσιεύθη έσχάτως περί του άντικειμένου τούτου πραγματεία τις παρ' αληθούς επιστήμονος, του κ. Κορδέλλα. Δέν άνέγνωσα έτι τό βιβλίον. Θα τό άναγνώσω όμως αυτήν τήν εβδομάδα και θά σου γράψω τήν προσεχή.

ΣΟΦΙΑ

Γνώμαι και σκέψεις ήθικαι του δουκός
ΔΕ-ΑΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ
[Μεταφρασις Γ. Ζωχιού.]

- 185.
- Όπως έν αγαθουργήμασιν, ούτω και έν κουργήμασιν ύπάρχουσιν ήρωες.
- 186.
- Δέν είναι άξιοκαταφρόνητος πäs έχων έλάττωμα, αλλά πäs πάσης άρετής άμορφος.
- 187.
- Υπηρετεί τά προσωπικά συμφέροντα τοσουτον επωφελώς τό όνομα τής άρετής, όσον και ή κακία.
- 188.
- Η τής ψυχής υγεία δέν είναι άφραλεστέρα τής του σώματος. Και όταν κατά τά φαινόμενα μακράν των παθών απέχωμεν, ουχ ήττον κινδυνεύομεν ύπ' αυτών, καθώς κινδυνεύει να άσθενήση σώμα υγιαινον.
- 189.
- Φαίνεται ότι ή φύσις ήρπυεν εις πάντα ανθρωπον από τής γενετής αυτού, ήριά τινα και ως προς τήν κακίαν.
- 190.
- Είς μόνους τούς μεγάλους άνδρας άρμόζουσι τά μεγάλα έλαττώματα.
- 191.
- Δύναται τις να είπη ότι αι κακίαι περιμένουσιν ήμας καθ' όδόν έν τή σταδίω του βίου και οίονοι ξερίζουσιν ήμας, ήμεις δέ άλληλοδιαδόχως καταλύομεν υπό τήν στέγην αυτών, εκόντες άκοντες. Άμφιβάλλω δέ άν ο άνθρωπος, υπό τής πείρας διδασχθείς, ήδύνατο' άποφύγη αυτάς, επί τή υποθέσει ότι θά επέστρεφεν εις τον κόσμον μετά θάνατον.
- ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ**
- Ότα απέθανε διάσημός τις Ίησουΐτης ο πατήρ Άρδουίνος άνήρ πεπρωτισμένος διά μείζονος μνήμης ή κοινού νοϋ και κρίσεως, επί του τάφου αυτού επέγραψαν τό επιτύμβιον τόδε:
- «Ένθάδε κείται ο πατήρ Άρδουίνος άνήρ μν ήμης μεγάλης, περιμένων τήν τελευταίαν κρίσιν.»
- * *
- Έν τή Ρωσική γλώσση ή κατάληξις *Wich*

σημαίνει υιός. Cesarewicz, υιός του τσάρου, Ivanowich, υιός του Ίβαν, κτλ.

— Ειξέορετε, λέγει γαλλική τις εφημερίς, πώς τινες αποκαλοῦσι τὸν κ. Μαυρίκιον Σάνδ, τὸν υἱὸν τῆς Γεωργίας Σάνδ; Sandwich!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ἡ καρδία τῆς γυναικὸς εἶνε ὄργανον ἀσυχρήτως λεπτότερον τοῦ ἡμετέρου. Ὡς ἐκ τῆς ἀπύστου ἀσκήσεως ἀναπτύσσονται ἐν αὐτῇ δυνάμεις ἔχουσαι ἀθρότητα καὶ δξύτητα, εἰς ἣν οὐδέποτε ἐξικνεῖται ἡ ξηρὰ νοημοσύνη (Octave Feuillet)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

« Κατ' αὐτὰς πρόκειται νὰ ἰδρυθῇ ἐν Παρισίοις Νοσοκομεῖον τῶν γαλιῶν. Ἄλλὰ τὸ τοιοῦτον ἂς μὴ φανῇ παράξενον εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, διότι πρὸ ἐτῶν ἤδη ὑπάρχει ἐν Ἀγγλίᾳ φιλειλουρικὸν ἢ φιλογατικὸν καθίδρυμα συντηρούμενον ὑπὸ εὐσπλαγγῶν κυριῶν.

Τρεῖς διάφοροι αἰθούσαι ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ δικιτῶνται αἱ ἀσθενεῖς γαλαὶ καὶ αἱ ὄργαναί, τουτέστιν αἱ ἐγκαταλειμμένοι ὑπὸ τῶν κυριῶν των, καὶ αἱ ἀνά τὰς ὁδοὺς ἀνευρισκόμεναι. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ αἰθούσῃ Θεραπεύονται αἱ εἰσαγόμεναι ὑπὸ τῶν κυριῶν των, αἵτινες μὴ θέλοντες ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ τὰς περιποιηθῶσι κατ' οἶκον, τὰς εἰσάγουσιν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον καταβάλλοντες δύο σελλίνα καὶ ἕξ πέννα, τουτέστι τρεῖς νέας δραχμάς καὶ δέκα λεπτὰ τοῦ μηνός. Ἐν δὲ τῇ τρίτῃ αἰθούσῃ Θεραπεύονται αἱ περὶ ἧν ἐλάττωται ἐλπίδες ζωῆς ὑπάρχουσιν. Ἄλλ' ὅπως δῆποτε τὰς περιποιῶνται μετὰ πάσης προθυμίας καὶ ἀγάπης. Ἐκάστη δὲ γαλῆ ἔχει ἴδιον θέσιν κοίλωμά τι ἐν τῷ τοίχῳ, εἰδὸς τι σηκοῦ καὶ ἔξω αὐτοῦ ἀνάλογον ἔκτασιν ἐστρωμένην διὰ λεπτοτάτου ἀχύρου. Ὑπεράνω δ' ἐκάστου σηκοῦ εἶνε ἐπιγεγραμμένος καὶ ὁ ἀριθμὸς. Ἐλησμόνησamen ἢ νὰ εἰπωμεν ὅτι ὑπάρχει καὶ κήπος ὀνομαζόμενος κήπος ἀναψυχῆς ἐν ᾧ παίζουσιν αἱ ἐν ἀναρρώσει διατελοῦσαι γαλαί.

Τὸ προσωπίδον τοῦ Νοσοκομείου συγκροτεῖται ἐκ τῆς διευθυντρίας, δύο γυναικῶν νοσοκόμων, μαγειρίσσης καὶ ὑπηρέτου. Κατὰ πᾶσαν δὲ πρῶτην ἰατρὸς ἐπισκέπτεται τοὺς ἀσθενούντας καὶ παραγγέλλει τὰ δεόντα.

Λέγεται ὅτι ἡ γαλῆ εἶνε ἀνεπίδεκτος τοῦ αἰσθηματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης. Ἄλλ' οἱ τοῦτο φρονούντες θὰ μεταβάλωσι γνώμην ἐὰν ἴδωσι τὰς θῦ ἐν τῷ Νοσοκομείῳ ἐνδικαιτωμένας γαλαῖς ἐκδηλούσας διὰ πανταίων τρόπων τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν πρὸς τὴν διευθύντριαν, καὶ ἀμυλλωμένας τίς νὰ πηδήσῃ πρώτη κατόπιν αὐτῆς ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν βίβλιν τῆς

ἐπὶ τοῦ φορέματος αὐτῆς ἐπιζήτητοσα θωπεῖαν καὶ γλυκὺν λόγον.

Βεβαιῶ δὲ ἡ διευθύντρια ὅτι αἱ γαλαί τοσοῦτον εὐαρεστοῦνται ἐκ τῶν ἐπιδαψιλουμένων αὐταῖς περιποιήσεων, ὥστε καὶ μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν καὶ ἔξωσιν αὐτῶν ἐκ τοῦ Νοσοκομείου, ἐνθυμοῦνται αὐτό, μάλιστα δὲ αἱ ἐπ' ὁμοιῆθ Θεραπεύμεναι, ἀφ' οὗ παραδοθῶσιν ὑγιῶς ἔχουσαι εἰς τοὺς κυρίους οὐχὶ σπανίως ἐγκαταλείπουσι τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου των καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὸ Νοσοκομεῖον.

« Ἐν ἔτει 1878 διέβησαν τὴν Διόρυγα τοῦ Σουεζ 1,593 πλοῖα, εἰσεπράχθησαν δὲ ὑπὲρ τὰ τριάκοντα δύο ἑκατομμ. φράγκων.

« Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος μηνὸς Μαΐου ἐγένετο ἐν Ἀνοθέριθ διεθνὴς ἐκθεσις κυνῶν. Πρόεδρος τῆς διοργανώσεως τὴν ἐκθεσιν ταύτην ἐπιτροπῆς ἦν ὁ στρατηγὸς Walderssee. Ἦ περιέρχως αὐτῇ ἐκθεσις περιεῖχε 870 κύνας διαιρουμένους εἰς 90 κλάσεις (Κυνηγετικούς, οὐλότριγας, ποιμενικούς, κύνας τῶν Ἀλπεων, τῆς Νέας Ἰῆς κλπ.) Εἰς ἐκάστην κλάσιν ἀπενεμήθη ἀνά ἕν βραβεῖον, ἀξίας 75 φράγκων.

« Ἐκ τῆς ἀρτίως ἐκδοθείσης ἀ' Ἐπετηρίδος τῶν ταχυδρομείων τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ ἔτος 1879 ἀποσπῶμεν τὰ ἐπόμενα: Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσιν 143 ταχυδρομικὰ γραφεῖα, ἧτοι 52 ἐν Πελοποννήσῳ, 43 ἐν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι, 38 ἐν ταῖς Νήσις καὶ 8 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ (ἧτοι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Ἀρτα, Βόλῳ, Θεσσαλονίκῃ, Ἰωαννίνοις, Κωνσταντινουπόλει, Ααρύσῃ, Σμύρνῃ.) Ἐν ἔτει 1873 τὰ μὲν ἔσοδα τῶν ταχυδρομείων ἀνῆλθον εἰς δρ. 8832 τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δρ. 9264· ἐν ἔτει 1877 τὰ μὲν ἔσοδα ἀνῆλθον εἰς δρ. 582,317 τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δρ. 414,627. Ἐν ἔτει 1862 (ὅτε ἐφημερίσθη ὁ περὶ γραμματοσήμου νόμος) διεβιβάσθησαν διὰ τῶν Ἑλληνικῶν ταχυδρομείων 1,037,527 γράμματα, 695,293 ἐφημερίδες, ἐντυπα καὶ δευτάρια καὶ 539,568 ἐπίσημα ἔγγραφα, φάκελλοι καὶ δέσμαι· ἐν ἔτει 1872, 1,997,230. 1,179,288. 634,054· ἐν ἔτει δὲ 1877, 2,407,884. 2,078,516. 634,424.

Εἰς ΑΝΑΚΝΟΥΣΗ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Εἰς τῶν συνδρομητῶν τῆς Ἑστίας, ἐν Καίρῳ, ἀπέστειλεν ἡμῖν τὰ ἐπόμενα: «Οἱ Ἀραβες ἐν ὄρᾳ μεγίστου κούσωνος βρέχουσιν ἐν ψυχρῷ ὕδατι τοὺς δακτύλους τῆς χειρὸς των καὶ τρίβουσιν ἐλαφρῶς τὸν λυθὸν τῶν ὠτων των καὶ τὰ περὶ αὐτὰ μέρη, προσθεύοντες ὅτι διὰ τούτου αἰσθάνονται δροσερότητα τινα καὶ ἀναψυχὴν καθ' ὅλον τὸ σῶμά των.»—Εἰς τινα μέρη τῆς Ἑλλάδος οἱ χωρικοὶ πρῶτταουσιν ἄλλως πως τοῦτο, βρέχουσι δὴλον ὅτι δι' ὕδατος καὶ τρίβουσι τὰ περὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς μέρη.

ΑΘΗΝΑΙ—ΤΥΠΩΣ ΚΟΡΙΝΘΙΣ, ΟΔΟΣ ΜΙΑΤΙΑΣΟΦ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ, 19.

